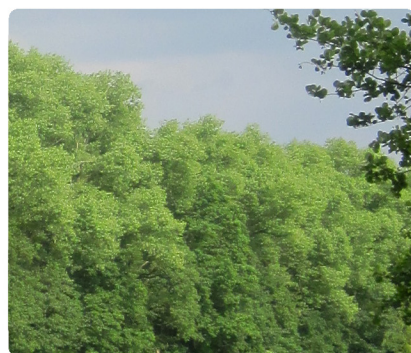
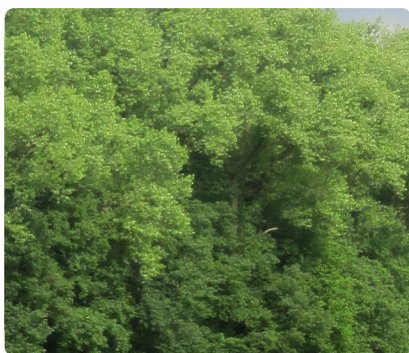
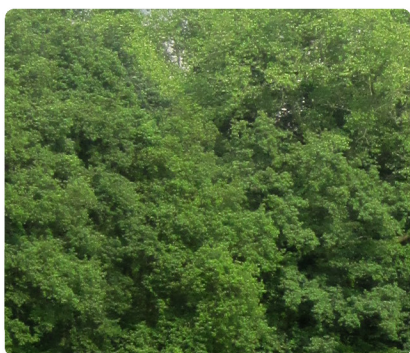
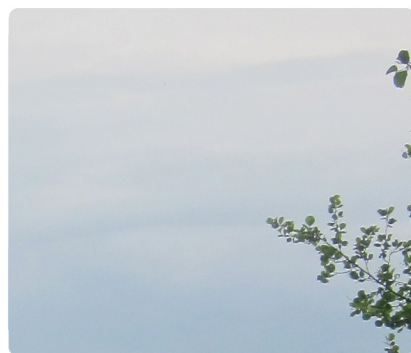
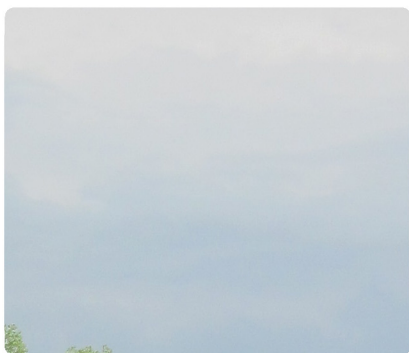
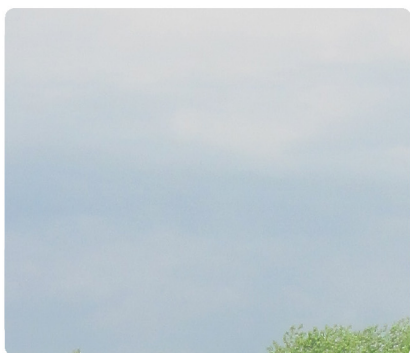
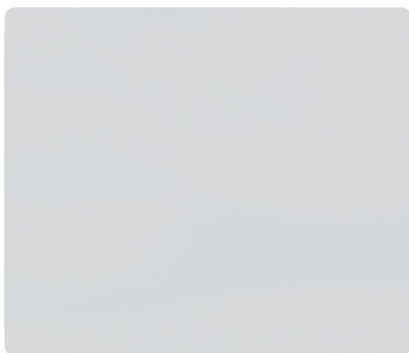
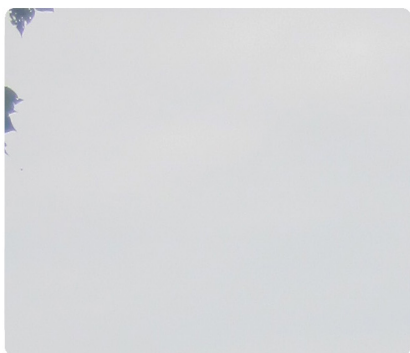
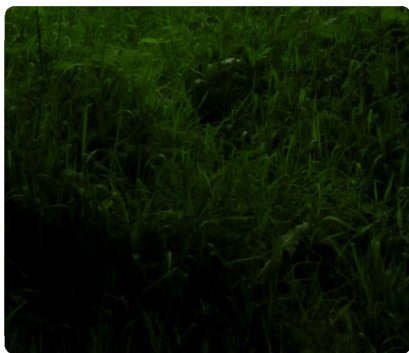
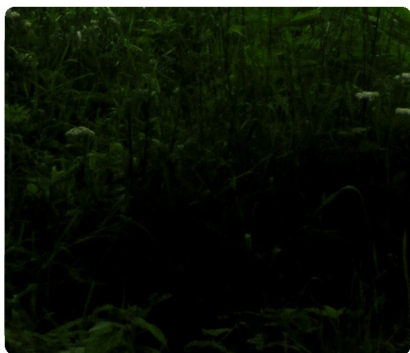

1610-B

project
onderdeel

Functiewijziging De Ruiting inrichtingsplan

opdrachtgever
nummer
datum

Stichting Buurtschap De Ruiting
1610-B
25 oktober 2021

Postbus 1536
5602 BM
Eindhoven
info@p15.nl

© P15 (stads)landschappen

22 mei 2018

Niets uit dit rapport of bijbehorende tekeningen mag worden veeelvoudigd en of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook zonder schriftelijke vermelding van opdrachtgever en P15 (stads)landschappen, noch mag het zonder bronvermelding worden gebruikt voor enig ander doel dan waarvoor het is vervaardigd.

P15 (stads)landschappen is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voort-vloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van P15 (stads)landschappen. De opdrachtgever vrijwaart P15 (stads)landschappen voor eventuele aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

	Blz.
Inhoudsopgave	4
0 Leeswijzer	6
1 Inleiding	7
1.1 Functiewijziging De Ruiting	7
1.2 Deellocaties	8
2 Huidige situatie	11
2.1 Onderliggend landschap	11
2.2 Een plek met historie	12
2.3 Uitgangssituatie deellocatie 1: De Jofrahoeve	14
2.3.1 Gebruik en terreininrichting	14
2.3.2 Bebouwing	15
2.3.3 Begroeiing en natuurwaarde	17
2.4 Uitgangssituatie deellocatie 2: De Roudonck	19
2.4.1 Gebruik en terreininrichting	19
2.4.2 Bebouwing	20
2.4.3 Begroeiing en natuurwaarde	22
2.5 Uitgangssituatie deellocatie 3: De Antoniushoeve	25
2.5.1 Huidig gebruik en terreininrichting	25
2.5.2 Bebouwing	25
2.5.3 Begroeiing en natuurwaarde	27
2.6 Uitgangssituatie deellocatie 4: Landgoed De Ruiting	28
2.6.1 Huidig gebruik en terreininrichting	28
2.6.2 Bestaande bebouwing	30
2.6.3 Begroeiing en natuurwaarde	30
3 Toekomstige situatie	33
3.1 Deellocatie De Jofrahoeve	33
3.2 Deellocatie De Roudonck	37
3.3 Deellocatie De Antoniushoeve	39

3.4	Deellocatie Landgoed De Ruiting	42
3.5	Doelsoorten nieuwe natuur	45
4	Hydrologie en natuur	47
4.1	Herinrichting Essche Stroom	47
4.2	Detailafwatering plangebied	48
4.2.1	De Jofrahoeve	49
4.2.2	De Roudonck	49
4.2.3	De Antoniushoeve	50
4.2.4	Landgoed De Ruiting	51
4.3	Natuurimpuls De Ruiting	52
4.3.1	Gronden aangewezen als bestaande natuur	53
4.3.2	Gronden aangewezen als 'te ontwikkelen nieuwe natuur'	53
4.4	Flexibilisering Natuur Netwerk Brabant	54
4.4.1	Herbegrenzing NNB	54
4.4.2	Verbinding Natte Natuurparels	56
4.4.3	Herbegrenzing bij tuinen en erven	56
4.4.4	Hoeveelheden nieuwe natuur	56
4.5	Openstelling en toegankelijkheid	58
Bijlagen		
B1.	Kadastrale percelen	61
B2.	Grondwater - GLG	62
B3	Bodem	63
B4	Inventarisatie natuurwaarde De Ruiting 3	64
B5	Tabel hoeveelheden nieuwe natuur in m ²	69

0 Leeswijzer

Dit rapport met een toelichting op het inrichtingsplan van de functiewijziging De Ruiting maakt als bijlage deel uit van de stukken voor de bestemmingsplanwijziging, zoals opgesteld door Crijns Rentmeesters BV. Het is de bedoeling om op een viertal samenhangende locaties aan de westzijde van Esch, aansluitend op een beoogde natuurzone langs de Essche Stroom, een integrale gebiedsontwikkeling te realiseren waarmee zowel een functionele versterking van het gebied alsook een verbetering van landschaps- en natuurwaarden ter plaatse wordt beoogd. Dit rapport behelst een samenhangend gebied aan de straat De Ruiting bestaande uit 4 deellocaties. De toelichting op het inrichtingsplan is als volgt opgebouwd.

Er wordt begonnen met een beschrijving van het plangebied, dat wil zeggen de vier projectlocaties met een overzicht van de betrokken initiatiefnemers.

Vervolgens wordt de huidige situatie beschreven van de deellocatie. Er wordt ingegaan op het huidige gebruik, de bestaande terreininrichting, aanwezige bebouwing en begroeiing.

In het derde hoofdstuk wordt de gewenste ontwikkeling van deze deellocatie geschetst en wordt inzicht gegeven in het beoogde toekomstig gebruik.

Natuur en hydrologie zijn belangrijke aspecten binnen deze gebiedsontwikkeling. Vandaar dat de onderwerpen water en (nieuwe) natuur apart worden toegelicht in Hoofdstuk 4.

Middels enkele bijlagen wordt wat achtergrond bij het verhaal gegeven. Als bijlage is een overzicht van de betrokken kadastrale percelen opgenomen. Verder zijn de GLG en Bodemkaart toegevoegd. Een overzicht van de nieuwe natuur voor de totale gebiedsontwikkeling vormt de laatste bijlage.

1 Inleiding

Voorliggend inrichtingsplan betreft de meerdere deellocaties aan weerszijde van een lokale weg genaamd 'De Ruiting'. De locaties zijn gelegen aan de westzijde van het Brabantse dorp Esch, aan de overzijde van de Essche Stroom. Het dorp maakte tot 1 januari 2021 deel uit van de inmiddels opgeven gemeente Haaren en behoort nu tot de gemeente Boxtel. Historisch gezien maakte Esch deel uit van het Kwartier van Oisterwijk binnen de Meierij van 's-Hertogenbosch. Het kleine dorp van ongeveer 250 zielen had een eigen schepenbank. Esch vormde een zelfstandige gemeente van 1817 tot en met 1996. In 1996 zijn de oude gemeentes Haaren, Helvoirt en Esch samengevoegd tot de gemeente Haaren. In 1997 werd Biezenmortel aan de gemeente toegevoegd.

Het plangebied met de verschillende, aangrenzende deellocaties zal in samenhang heringericht en herbestemd worden vanuit een totaalvisie. Deze functiewijziging is in 2016 opgestart als een samenwerking tussen Stichting Buurtschap De Ruiting en de Provincie Noord-Brabant, met de medewerking van de gemeente Haaren (als voorbeeldproject). Overigens zijn de deelnemende personen en ondernemers al vanaf 2008 samen bezig in een ontwikkelingstraject om te komen tot de functiewijzigingen aan De Ruiting. Het inrichtingsplan voor deze gebiedsontwikkeling is opgesteld door P15 (stads)landschappen in nauwe samenwerking met Crijns Rentmeesters. Deze combinatie is tevens verantwoordelijk voor het opstellen van een bestemmingsplanwijziging voor het hele gebied.

1.1 Functiewijziging De Ruiting

Het plangebied van de functiewijziging De Ruiting omvat 27 percelen die tot de herindeling in twee kadastrale gemeenten waren gelegen, namelijk de kadastrale gemeente Esch en de kadastrale gemeente Haaren. Met de herindeling zijn bij De Ruiting enkele percelen toegevoegd aan de kadastrale gemeente Esch als onderdeel van de nieuwe gemeente Boxtel. Alle percelen zijn nu gelegen binnen de kadastrale gemeente Esch.

Het totale oppervlak van de percelen binnen de gebiedsontwikkeling bedraagt 210.783 m², ruim 21 ha. De gronden zijn in bezit bij meerdere particulieren -verenigt in Stichting Buurtschap De Ruiting. Het plangebied voor de gebiedsontwikkeling sluit aan op de gronden in bezit bij Stichting het Brabants Landschap (SBL)

en Waterschap De Dommel (WDD) alwaar water- en natuurdoelen worden gerealiseerd langs de Essche Stroom.

Voor de gronden is een integraal inrichtingsplan opgesteld waarin de gewenste functiewijziging is gekoppeld aan herinrichting van terreinen en gronden. Daarbij is nadrukkelijk aandacht voor zorg, beleving en recreatie. Een belangrijk accent bij het opstellen van het integraal inrichtingsplan lag bij natuurontwikkeling en verbetering van het landschap. Het integraal inrichtingsplan is een schetsplan dat gelijktijdig met de bestemmingsplanprocedure verder zal worden uitgewerkt per deellocatie. De vier deellocaties zijn in samenhang zijn bekeken.

afbeelding 1

De ligging van het plangebied van de functiewijziging De Ruiting ten westen van Esch.

Voorliggend plan omvat 4 deellocaties: 1) Jofrahoeve, 2) De Roudonck, 3) De Antoniusshoeve en 4) Landgoed De Ruiting.

1.2 Deellocaties

De projectlocatie van het deelproject *De Jofrahoeve* omvat 6 percelen, die voorheen zowel in de kadastrale gemeente Esch als in de kadastrale gemeente Haaren

gelegen waren. De historische gemeentegrens vormde de scheiding. De betrokken kadastrale percelen zijn: 2335 2696, 2976, 2977, 3124 en 3125. Deze 6 percelen zijn in bezit bij drie personen. Deellocatie De Jofrahoeve omvat een tweetal adressen: De Ruiting 4 en De Ruiting 4a. Deellocatie 1 is gelegen ten noordwesten van de straat De Ruiting. Op deze locatie was tot 2016 een intensieve varkenshouderij gevestigd. Sinds 2016 was er sprake van een gemengd veehouderijbedrijf met runderen, schapen en enkele paarden. De voormalige bedrijfswoning kent eveneens een B&B als nevenactiviteit.

afbeelding 2

De deellocaties zijn aangegeven op de luchtfoto.

Deellocatie *De Roudonck* omvat 5 kadastrale percelen en twee adressen (De Ruiting 3 en De Ruiting 3a). De betrokken percelen zijn: 1488, 1490, 1864, 1865 (gedeeltelijk) 2244 en 3105. Op deze locatie zijn een woning met B&B en praktijk aan huis, en een vakantiewoning gevestigd. Deze deellocatie is in bezit bij 3 personen.

Aansluitend is de deellocatie *De Antoniushoeve* gelegen met als adres De Ruiting 5. Het gaat om de percelen 1494, 1865 (gedeeltelijk), 3108, 3117, 3124, 3125 en 3126. Van deze 7 percelen waren er 5 tot 2021 gelegen binnen de kadastrale gemeente Haaren; heden vallen ze allen binnen de kadastrale gemeente Esch. Deze locatie betreft een voormalige veehouderij (rundvee), die tot 2015 als zodanig in bedrijf is geweest.

De deellocatie *Landgoed De Ruiting* is met afstand de grootse binnen deze gebiedsontwikkeling. Het adres is De Ruiting 7. Op dit adres is een woning met gastenverblijf (B&B) gesitueerd. De deellocatie is aangemerkt als landgoed onder de Natuurschoonwet 1928 (NSW). Het bezit was voorheen grotendeels binnen de kadastrale gemeente Haaren gelegen en omvat acht kadastrale percelen: 1491, 1492, 2935, 2937, 3106, 3118, 3119 en 3122.

Alle genoemde percelen zijn meegenomen in de functiewijziging De Ruiting en in de bijbehorende bestemmingsplanwijziging. Zie ook Bijlage 1 voor een overzicht van de betrokken kavels op de kadastrale kaart.

afbeelding 3

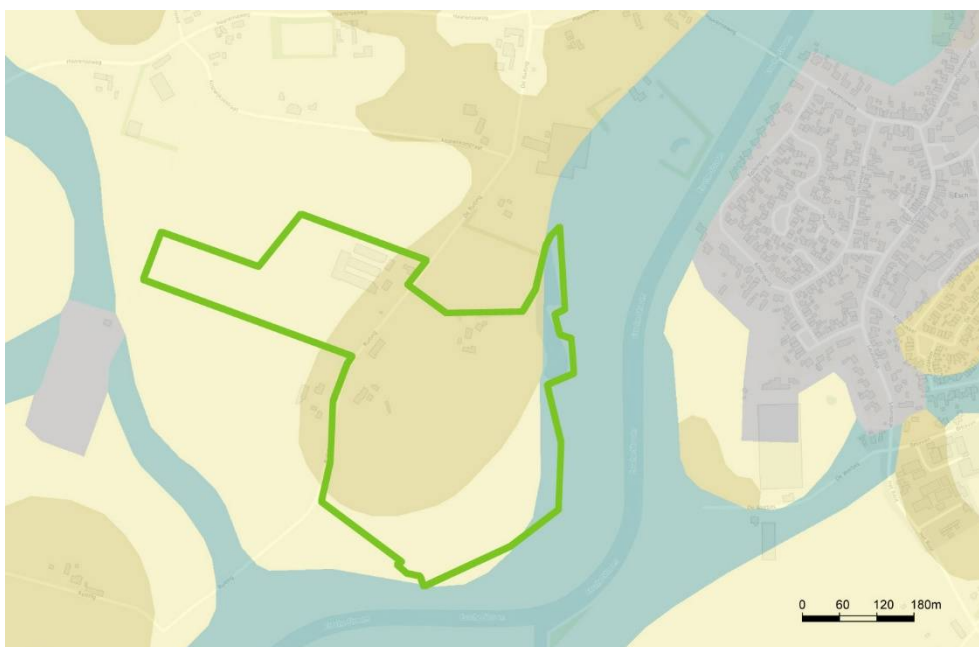
De Essche Stroom is nu een gekanaliseerde loop tussen lage kades. Er zijn vergevorderde plannen deze kleine rivier in het kader van het beekherstel en natuurontwikkeling een nieuwe slingerende loop te geven met een aangepaste stuw en vispassage.

2 Huidige situatie

Onderstaande betreft een omschrijving van de huidige situatie van het hele plangebied van de Gebiedsontwikkeling De Ruiting. Eerst wordt kort ingegaan op de onderliggende abiotische kenmerken, om vervolgens de historie van dit gebied beknopt te bespreken, en tenslotte per deellocatie de huidige situatie gedegen te beschrijven.

2.1 Onderliggend landschap

De projectlocaties zijn grotendeels gelegen boven op een dekzandrug/dekzandwieling of aan de rand van een dekzandvlakte. De visplas achter de Roudonck en de rand van de noordelijke deellocatie (Nieuw Koolwijk) zijn gelegen aan de rand van een dalvormige laagte (het beekdal van de Essche Stroom). Eeuwenlang agrarisch gebruik heeft geresulteerd in een dikke humeuze bovengrond (hoge zwarte enkeerdgrond) voor het grootste deel van de locaties. De lageregelegen delen richting de Essche Stroom kennen een dunnere humeuze bovenlaag (gooreerdgrond).

afbeelding 4

Het plangebied geprojecteerd op de geomorfologische kaart met rechts het dorp Esch in grijs.

afbeelding 5

Het plangebied geprojecteerd op de grondwaterkaart met de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG). De historische woonplaatsen liggen op iets hogere terreindelen met een lagere GHG dan de overige terreinen.

De grondslag is fijn zand, zwak lemig tot sterk leemhoudend. De grondwaterstand varieert van 20 tot 60 cm onder maaiveld in de winter tot 100 tot 120 cm en 180-200 cm onder maaiveld in de zomer. De sloten en greppels zijn vooral gesitueerd op perceelsgrenzen en hebben een belangrijke functie in het ontwateren van aanliggende gronden, waaronder de gronden aansluitend op de deellocaties. Zie de bijlagen voor een weergave van de bodemkaart en op de GLG-kaart.

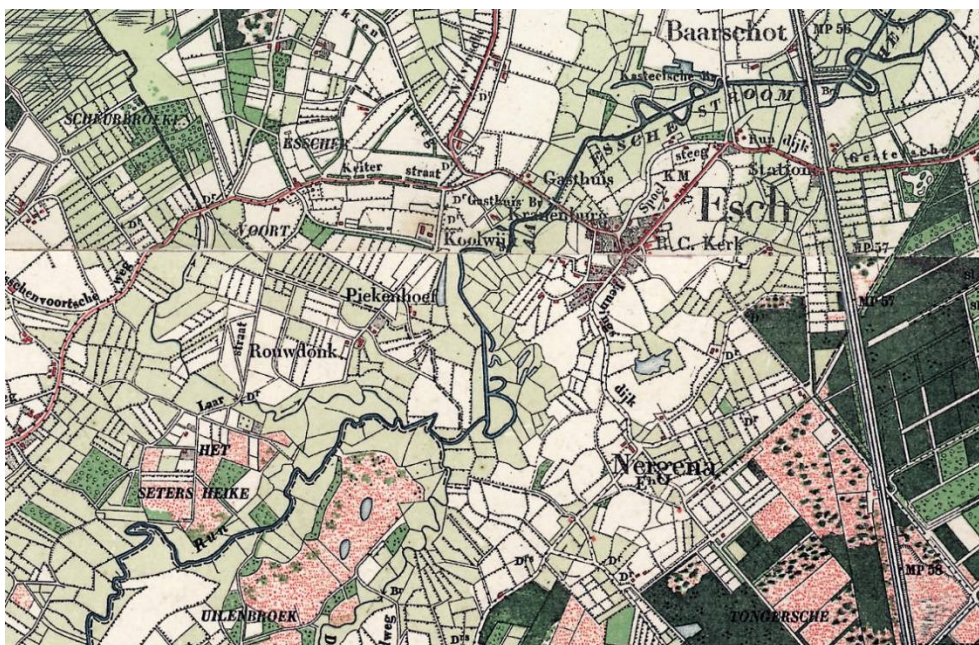
2.2 Een plek met historie

Het dorp Esch is ontstaan aan een historische route die liep vanaf Alphen via Tilburg en Halder richting Cuijk. De naam Esch is afgeleid van de gelijknamige boom (*Fraxinus excelsior*) en betekent dus zoiets als "plaats waar essen groeien". De nederzetting wordt voor het eerst vermeld als "hesc" in een oorkonde uit 773, die een schenking van vier hoeven onder Esch aan de abdij van Echternach (in Luxemburg). Het grondgebied van Esch was al ver vóór 773 bewoond. Daarvan getuigen de Romeinse graven uit de eerste eeuwen van onze jaartelling, maar de bewoning van Esch gaat nog veel verder terug: er is ook een urnenveld gevonden uit de late Bronstijd. De omgeving was dan ook aantrekkelijk voor bewoning met de vruchtbare leemhoudende zandgrond en ooit wildrijke (moeras)bossen. Bij Esch doorsnijdt de Essche stroom -vroeger Run geheten, dat "het snel stromend water" be-

te kent- een dekzandrug. Op twee plaatsen waren er daardoor ondiepten in het riviertje waardoor deze hier doorwaadbaar was. Deze voordes -één aan de westzijde en één aan de noordzijde- werden in de loop van de middeleeuwen vervangen door vaste bruggen; de Hoge Brug bij het Oude Mannengasthuis (ook Gasthuisbrug) en de Lage Brug bij het omgrachte huis Baarschot (ook Kasteelse Brug).

De nederzetting Esch wijkt door de landschappelijke ondergrond met veel natte gronden af van het gebruikelijk type van een kransakkernederzetting; het dorp Esch is gesitueerd op het hoogste punt van de dekzandrug waarop ze is ontstaan en werd omringd door akkerland. Aan de rand van die akker aan de weg naar Tongeren lag het gehucht Nergena (*nergens-te na*, wat duidt op een afgelegen ligging) dat na 1920 ook wel de Heikant werd genoemd (naar de ligging aan de rand van de heide). Het grondgebied van Esch sterkte zich uit aan weerszijden van de Run (Essche Stroom), wat opvallend is omdat natuurlijke waterlopen meestal als grens fungeerden tussen rechtgebieden en (dorps)territoria. Buiten het kerkdorp op de akker zijn er vooral individuele kampontginningen op de hogere delen, die als verspreide, al dan niet omgrachte, huisplaatsen zichtbaar zijn en een enkel gehucht in de vorm van een hoevenzwerm (Esschervoort en Overeind).

afbeelding 6

Op deze uitsnede uit de oude topografische kaart (van rond 1900) is duidelijk de ruimtelijke structuur van het dorp Esch en de directe omgeving te zien met de akkers in wit en de weilanden en hooilanden in lichtgroen. In roze de heideresten en in donkergroen de bossen.

Het projectgebied is gesitueerd aan de westzijde van de Essche Stroom zuidelijk van de Hoge Brug bij het Mannengasthuis. Op oude kaarten en in oude registers

worden er in dit gebied meerdere historische huisplaatsen vermeld. Het gaat dan om het eerdergenoemde Mannengasthuis bij de brug, het huis Kranenburg (ook Zwanenburg), huis Koolwijk, huis Piekenhoef en huis Rouwdonk. Samen vormen deze een zeer kenmerkend patroon van oude bewoningsplaatsen op hoger gelegen delen van het landschap. Dit betreft telkens een zogenoemde donk (een zandige opduiking in drassig terrein). Deze waren uitermate geschikt voor bewoning in dergelijke omstandigheden. Ontginning van dergelijke plekken vindt in Brabant plaats in de late middeleeuwen (na 1200) als de randen van beekdalen in leen worden gegeven. Visrechten zijn meestal gekoppeld aan de oudste lenen in een gebied.

Dergelijke ontginningen op een donk ontwikkelden zich soms vanuit een boerderij met bijgebouwen tot een aanzienlijke woning met naastgelegen, functioneel boeren-erf, of eventueel zelfs een buitenplaats. Om de drooglegging te verbeteren en de status van de bewoners te ondersteunen werd het huis vaak -deels- omgracht. Iedere ontginning kende ook een eigen akker op de donk met op de lagergelegen gronden weiland. De losse ontginningen groeiden met de tijd aan elkaar vast tot een lappendeken van weiden, beemden en akkers. Dit patroon is in versimpelde vorm nog herkenbaar in het gebied. De ontwateringssituatie was op dergelijke plekken sterk door de mens beïnvloed. Hier was zelfs sprake van een te reguleren stroomrichting in de Broekleij en sommige sloten.

2.3 Uitgangssituatie deellocatie 1: De Jofrahoeve

2.3.1 Gebruik en terreininrichting

De projectlocatie van de Jofrahoeve was tot 2016 in gebruik als intensieve veehouderij (varkenshouderij) die is omgeschakeld naar een gemengd bedrijf met koeien, schapen en een aantal paarden. De oude terreininrichting was ook conform dit gebruik met achter een bedrijfswoning diverse lange stalgebouwen en een eenvoudige hooiberg. Inmiddels is de veehouderij gesaneerd en zijn de stallen grotendeels afgebroken. De voormalige bedrijfswoning is gehandhaafd als woning. Overige opstallen op deze locatie zijn een oude Vlaamse schuur (welke op deze plek herbouwd is, om deze te behouden) en een klein schuurtje tegen de oude gemeentegrens tussen Haaren en Esch. In het kader van de sanering van de intensieve veehouderij is voor deze locatie een nieuwe invulling gezocht.

Overigens was deze deellocatie slechts deels bebouwd of verhard; 71% was onbebouwd en in gebruik als tuin of landbouwgrond. Er is plaatselijk beplanting aanwezig aan de zijanten van de diverse percelen en rondom de bebouwing aan de voorzijde. Vanwege de hoge grondwaterstanden in het gebied zijn diverse sloten en greppels gegraven.

afbeelding 7

Een weergave van de projectlocatie Jofrahoeve zoals deze in gebruik was als intensieve veehouderij. Deze bebouwing bestaat uit een bedrijfswoning (w), een Vlaamse schuur (v), stallen (s) en de hooiberg (h). Rondom de bebouwing is verharding aanwezig, met achter de stallen een plaat voor kuilvoer. Verder is de projectlocatie in agrarisch gebruik met vooral gras een plaatselijk opgaand groen. Op het terrein was een tijdelijke tuinderij (t) aanwezig welke inmiddels verhuisd is naar Stadsboerderij Eyghentijds in Rosmalen.

De projectlocatie is gelegen aan de rand van een dekzandrug/dekzandwelling op een dekzandvlakte. Eeuwenlang agrarisch gebruik heeft geresulteerd in een dikke humeuze bovengrond (hoge zwarte enkeerdgrond) voor het grootste deel van de locatie, lagergelegen delen richting het Helvoirts Broek kennen een dunnere humeuze bovenlaag (beekeerdgrond). De grondslag is fijn zand, lemig tot leemhoudend. De grondwaterstand varieert van 20 tot 60 cm onder maaiveld in de winter tot 140 tot 180 cm onder maaiveld in de zomer. De sloten en greppels zijn vooral gesitueerd op perceelsgrenzen en hebben een belangrijke functie in het ontwateren van aanliggende gronden.

2.3.2 Bebouwing

De bestaande bebouwing bestaat uit een voormalige bedrijfswoning, een Vlaamse schuur en een aantal agrarische bedrijfsgebouwen (stallen) waarin tot 2016 een intensieve varkenshouderij was gevestigd. De naam Jofrahoeve is niet historisch, maar een samentrekking van de voornamen van de eigenaren. De voormalige bedrijfswoning, gebouwd in 1967, is vernieuwbouwd tot een reguliere woning. Het betreft een eenvoudig woning op een T-vormige plattegrond bestaande uit een rechthoekig deel dat aan de achterzijde is uitgebreid. De gevels zijn uitgevoerd in rode bakstenen. Het dak is een samengesteld dak van twee gestoken zadeldaken met wolfseinden. Het gebouw kent 2 verdiepingen en is te typeren als een traditionalistische woning van het landelijke type.

afbeelding 8

Een collage van de bestaande situatie op de projectlocatie. Met op de grens van de twee agrarische eigendommen een sloot met knotwilgen en elzen (a), daarachter de afgesloten tijdelijke tuinderij (b). Reukloze kamille (c) groeit achter de stallen. Sloot met Lisdodde en Haagwinde (d). De bestaande stalgebouwen (e-f) aan het eind van een inrit met essen (g) en rechts de privétuin. Naast de noordelijke inrit (h) en zuidelijke inrit (k) staat een groensingel. De Vlaamse schuur (j) met erachter enkele fruitbomen (i). De opvallende bloemen van de Teunisbloem (l) groeien bij de hooimijt. Aan de straatzijde staat een klein schuurtje met een grote nis met Mariabeeld (m).

De Vlaamse schuur is in 2002 naar deze locatie verplaatst om deze van sloop op een andere plek te redden. Het schuurgebouw is verbouwd om deze geschikt te maken voor bewoning. Het gebouw van een enkele bouwlaag met een hoge rieten

kap kent gevels in hout en baksteen. Het schilddak is aan de achterzijde laag door-geschoten. Aan de voorzijde is de ingang gemaakt t.p.v. de oude staldeur.

De agrarische bedrijfsbebouwing omvat diverse stallen daterend uit de periode 1960-2003 met daarnaast een mestlo en een hooiberg. Een deel van de meest recent gebouwde stal zal worden hergebruikt bij de herontwikkeling van deze locatie; ook de hooiberg blijft gehandhaafd. Verder zijn alle te verwijderen stal-gebouwen inmiddels verwijderd.

Het te handhaven stalgebouw is een enkellaagse, modulaire constructie met metalen spanten en lage bakstenen gevels onder een metalen golfplaten dak. De gemetselde gevels met kleine ramen beslaan de onderste gevelhelft, de rest van de gevel is open tussen de spanten. Het achterste deel is om praktische redenen geheel gesloten uitgevoerd en de gevel bestaat uit een gemetselde bakstenen gevel met daarop een bovendeel bestaande uit gepotdekselde houten planken. De hooiberg bestaat uit 4 houten staanders met daartussen een tentvormig dak van metalen golfplaten dat met de hooivoorraad eronder mee kan bewegen.

De overige stalgebouwen kennen eveneens lage gevels in baksteen met vaak kleine ramen onder een golfplaten dak. Deze gebouwen worden verwijderd en daarom hier niet nader beschreven. Een klein schuurtje / kapelletje staat op de hoek van het perceel naast de oude gemeentegrens tussen Haaren en Esch. Het betreft een gebouwtje in baksteen met een pannendak tussen topgevels met een rollaag. In de kopse gevel aan de straatzijde is een getoogde nis gemaakt met daarin een Mariabeeld op een sokkel. Dit gebouwtje is gehandhaafd.

2.3.3 Begroeiing en natuurwaarde

De begroeiing is indicatief voor vochtige humeuze zandgrond met Gewone es (*Fraxinus excelsior*), Zomereik (*Quercus robur*), Sporkehout (*Rhamnus frangula*), Gelderse roos (*Viburnum opulus*), Veldesdoorn (*Acer campestre*), Zwarte els (*Alnus glutinosa*), Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), Schietwilg (*Salix alba*, vaak geknot), Tamme kastanje (*Castanea sativa*), Rode kornoelje (*Cornus sanguinea*) en een enkele berk (*Betula pendula*) en Vlier (*Sambucus nigra*). Plaatselijk is Paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) aangeplant. Deze bomen groeien echter matig en laten veel aantasting van mineermotten zien.

De agrarische gronden zijn meest in gras gelegd. Dat geldt ook voor een groot deel van de tuinen. In de tuinen tieren vooral Hortensia (*Hydrangea sp.*), Altheastruik (*Hibiscus syriacus* CV) en Sering (*Syringa vulgaris*) welig. De tuin van de voormalige bedrijfswoning wordt omzoomd met een beukenhaag (*Fagus sylvatica*). Langs de slootkanten komt een weinig soortenrijke vegetatie voor gedomineerd door ruigtekruiden en helofyten (moerasplanten). Denk daarbij aan Lisdodde (*Typha latifolia*).

lia), Haagwinde (*Calystegia sepium*), Grote brandnetel (*Urtica dioica*), Smeerwortel (*Symphytum officinale*), Liesgras (*Glyceria maxima*), Rietgras (*Phalaris arundinacea*) en Riet (*Phragmites australis*).

Plaatselijk komen verstoringskruiden typerend voor zandgronden voor zoals Bijvoet (*Artemisia vulgaris*), Reukloze kamille (*Tripleurospermum maritimum*), Duizendblad (*Achillea millefolium*) en Teunisbloem (*Oenothera biennis*). Rondom de leegstaande stallen groeit Zwarte nachtschade (*Solanum nigrum* var. *nigrum*), Perzikkruid (*Periscaria maculosa*) en Canadese fijnstraal (*Conyza canadensis*). Op veel vochtige beschaduwde plekken -onder heggen en struiken- groeit Hondsdraf (*Glechoma hederacea*).

afbeelding 9

Enkele foto's van de situatie op de deellocatie De Jofrahoeve in 2021 met boven de afbraak van de stallen. De onderste foto laat het te handhaven staldeel zien waar dieren gestald zullen worden.

afbeelding 10

De vier locaties, die een samenhangend geheel vormen, zijn allen gelegen aan de straat De Ruiting. Sommige locaties kennen meerdere huisnummers. Het gaat om de volgende huisnummers: De Jofrahoeve (4 en 4a), De Roudonck (3 en 3a), De Antoniushoeve (5) en Landgoed De Ruiting (7).

2.4 Uitgangssituatie deellocatie 2: De Roudonck

2.4.1 Gebruik en terreininrichting

Deze deellocatie betreft een historisch woongebouw met daarnaast een vakantie-woning gelegen op een lage donk. De bebouwing is teruggelegen van de weg en wordt ontsloten middels een laantje op een lage dijk. Achter de bebouwingscluster is een voormalige visplas gelegen die sterk verland is door bladinal van populieren en wilgen. In het water groeit veel Gele plomp (*Nuphar lutea*) en Waterlelie (*Nymphaea alba*). Deze plas betreft waarschijnlijk een voormalige arm van de Essche Stroom, die hier vroeger vlak langs stroomde. De plas zou ook ontstaan kunnen zijn door het uitvenen van een laagte. Vanwege de hoge grondwaterstanden in het gebied zijn diverse sloten en greppels gegraven. Het historische huis was ooit geheel omgracht. De sloten achter het hoofdhuis (De Ruiting 3) maakten vroeger deel uit van die -deels verdwenen- omgrachting.

Bij de woning (De Ruiting 3) met daarnaast een B&B in een losstaand gebouwtje, een kleine sauna en een ruimte voor persoonsontwikkelingssessies en trainingen, alsook bij de vakantiewoning (De Ruiting 3a) zijn tuinen ingericht met veel gras. Rondom De Ruiting 3 is met de gerichte aanplant van bomen en struiken, gekoppeld aan gericht beheer ingestoken op het bevorderen van de natuurwaarde. Om de gebouwen zijn tuinplanten te vinden, waaronder vaste planten, bollen, struiken en klimplanten. In het lagergelegen gedeelte overheerst grasland met bloemen. Op enkele plekken op het terrein achter het hoofdhuis (De Ruiting 3) zijn een spiraal en labyrint aangelegd die een rol spelen in de persoonsontwikkelingssessies die hier gehouden worden. Aan voorzijde kent de vakantiewoning (De Ruiting 3a) een haag van liguster met daarbij een oude drinkput en diverse tuinstruiken.

2.4.2 Bebouwing

De omgeving van De Ruiting stond vroeger bekend onder de verwante namen De Rouwdonken (betekenis: *ter plaatse van de zandige hoogte in of bij een veenmoeras*) en De Ruiting (ontstaan uit de oude neenvormen van 'Rouwdonk' *Ruutdonc*, *Rutinck* en *Ruting*). De Rouwdonk was een oud leengoed. Deze werden aan de rand van moerassen en beekdalen uitgegeven door de Hertog van Brabant om de ontginning te bevorderen en daarmee zijn inkomsten aan te vullen; de lenen waren immers cijnsplichtig. Een deel van de ontginningen zijn uitgevoerd door kloosters.

In de Canon van Esch wordt in 1395 als eerste melding gemaakt van bebouwing ter plaatse van het huidige pand aan De Ruiting 3 onder de naam De Rouwdonck. Floris van den Velde -getrouwd met Elisabeth Godevarts- was de eigenaar. Rond 1600 had het huis een losstaande schuur, een losstaand bakhuis en een duiventoren. In een aantal beschrijvingen wordt dit huis ook wel het Vishuys genoemd. Het had een visvijver met visrecht en visafslag. Op oude kaarten is de visvijver reeds zichtbaar. Visvijvers langs de beken en rivieren waren in eigendom van de adel of de kerk. In de volksmond wordt deze visvijver in de huidige tijd nog steeds de Kroonenput genoemd, naar Adrianus de Kroon die het huis met bijbehorende gronden en visvijver in het eerste kwart van 1900 in bezit had. Het is niet geheel duidelijk of deze visvijver een oude arm van de Essche Stroom is. Duidelijk is dat hij in een moerasachtige laagte ligt die van oudsher werd gevoed door kwelwater.

Achter de hoeve lag een stuk land, vroeger met cijnsplicht aan de Abdij van Echternach. Op de zuidgevel van het woonhuis bevindt zich in de muur een metselteken, ook wel een Vierschaarteken genoemd. Dergelijke tekens werden in muren gemetseld als eindwerkstuk van een metselgezel of mogelijk als teken van rechtspraak. Een vroegere eigenaar was Schepen en had het recht om recht te spreken over de pachters, boeren enz. van de gronden waar hij eigenaar van was of had dit recht

als bestuurder. Mogelijk is in de zaalvormige kamer van 4,65m hoog vroeger recht gesproken. Het huis lijkt in zijn hoge bouw met grote balken op een Hallenhuis op de grens van invloeden uit het Maasland en uit de Kempen. De oudste balken zijn gedateerd op 1453. De muren van het hallenhuis zijn 35cm dik. De voorlaatste eigenaar Jules Kreykamp heeft tussen 1963 en 1970 alle aan de woning aangebouwde stallen gesloopt. In deze tijd is de tussenverdieping uit de oude hoge hal verwijderd en zijn er opnieuw hoge ramen aangebracht. Tientallen jaren later is het rieten dak vervangen door een zadeldak met rode oud-Hollandse pannen. Daarmee kreeg het huis weer het oude karakter.

Omdat het huis vermoedelijk is gebouwd als eenvoudige adellijke woning, wordt het in sommige beschrijvingen ook wel een 'principale woning' genoemd. Het deel aan de westzijde van de woning is van latere datum dan het deel met de hoge hal. Het huidige gebouw met bakstenen gevels kent een schilddak dat aan de voorzijde is doorgeschoten zodat de dakvorm hier een dak met wolfseinden lijkt te zijn. De goothoogte is ook lager aan deze zijde, wat resulteert in een ongelijk silhouet. De variabele metselverbanden en ongelijke gebruikte metselstenen ondersteunen de verschillende bouwfases. De ramen zijn aan de voorzijde voorzien van luiken. In het dak, gedekt met rode pannen, zijn lage dakkapellen en dakramen aangebracht.

Rondom het hoofdgebouw zijn enkele kleinere bijgebouwen aanwezig. Het gaat dan om opslaggebouwen aan de zijde van De Ruiting 3a en aan de noordzijde tegen de groensingel, een losstaand gastenverblijf met B&B-functie aan de westzijde en een gebouw voor trainingen. Het B&B-gebouwtje heeft gevels van gepotdekselde houten planken op een lage plint in rode baksteen. Daarboven bevindt zich een schilddak gedekt met rode dakpannen en op de zonzijde zonnepanelen. Het gebouw voor trainingen betreft wederom een gebouw met gevels in baksteen onder een pannendak. De dakvorm is hier een aangepast zadeldak met aan de westzijde een geknikt dakvlak over een enkellaags gebouwdeel.

De oude eigenaar Jules Kreykamp heeft ook het gedeelte van de oude gracht gelegen tussen het woonhuis (De Ruiting 3) en de toenmalige vrijstaande stal (de huidige vakantiewoning De Ruiting 3a) gedempt. Delen van de oude gracht zijn nog herkenbaar aan de achterzijde van de woning (De Ruiting 3).

De naastgelegen vakantiewoning betreft een verbouwde voormalige veeschuur. Het betreft een eenvoudig gebouw met een gestrekte rechthoekige plattegrond opgetrokken in baksteen rond een houten gebintconstructie, dat wordt gedekt met een zadeldak. Het dak is een pannendak met daarin kleine dakramen. De gevelopeningen zijn ook aangepast aan het gebruik als vakantiewoning. Intern zijn daartoe ook enkele wijzigingen aangebracht al is de oorspronkelijke functie als veeschuur op veel plekken nog herkenbaar. Aan de zuidzijde in een dak aangeluifd

dat een terras afdekt. Naast De Ruiting 3a is, aansluitend op de lage, houten bijgebouwen van De Ruiting 3, een lage aanbouw in hout met opslagfunctie aanwezig.

2.4.3 Begroeiing en natuurwaarde

Er is redelijk wat opgaande beplanting aanwezig in de vorm van bomen en struiken, vooral langs perceelsgrenzen. Ten noorden van de woning is een brede strook ingeplant met een gemengde boombeplanting van Beuk (*Fagus sylvatica*), Zomereik (*Quercus robur*), Gewone es (*Fraxinus excelsior*), Schietwilg (*Salix alba*), Haagbeuk (*Carpinus betulus*) en Gewone Esdoorn (*Acer pseudoplatanus*). De ondergroei bestaat uit o.a. Hazelaar (*Corylus avellana*), Sporkenhout ook wel Vuilboom genoemd (*Rhamnus frangula*), Gelderse Roos (*Viburnum opulus*), Siberische kardinaalsmuts (*Euonymus planipes*), Krentenboompje (*Amelanchier lamarckii*) en Hulst (*Ilex aquifolium*). In een aantal eiken groeit Klimop (*Hedera helix*). Verder groeien hier klimplanten als Hop (*Humulus lupulus*), Bosrank (*Clematis vitalba*), Klimhortensia (*Hydrangea anomala* ssp. *petiolaris*), wintergroene Kamperfoelie (*Lonicera alseuosmoides*) en Witte regen (*Wisteria sinensis* 'Alba'). De populieren die hier vroeger ook stonden zijn allen omgewaaid. Er staan nu nog populieren langs de visplas. Deze bomen takelen duidelijk af.

Voor het gebouw (De Ruiting 3) staan twee Tamme kastanjes (*Castanea sativa*). Voor de B&B staan leipere. Naast de woning staat een driestammige Bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'). In de tuin staat een grote Walnoot (*Juglans regia*) en zijn diverse (sier)struiken aangeplant. In een van oude stenen opgetrokken stapelmuurtje aan de waterkant dicht bij het woonhuis groeien o.a. Muurleeuwebek (*Cymbalaria muralis*), Muurvaren (*Asplenium ruta-muraria*) en Muurpeper (*Sedum acre*). Op het terrein groeien vele soorten stinsenplanten. Op het grote veld achter het huis zijn een vrijstaande Vleugelnoot (*Pterocarya fraxinifolia*) en Moerascipres (*Taxodium distichum*) aangeplant.

Voor de naastgelegen vakantiewoning (De Ruiting 3a) staat wederom een Walnoot. Het terrein rond deze vakantiewoning is geheel ingericht als tuin, waarbij direct aansluitend op het gebouw voornamelijk sierstruiken zijn toegepast. Ook zijn plaatselijk gesnoeide blokken van Venijnboom (*Taxus baccata*) aanwezig. Achter op het terrein staan planten die natte omstandigheden verkiezen zoals Canadapopulier (*Populus x canadensis*), Gewone els (*Alnus glutinosa*) en Schietwilg. Direct achter de vakantiewoning zijn ook fruitbomen geplant (voornamelijk appels en pruimen, met enkele peren en kersen) en enkele (bruine) beuken.

De bewoners van De Ruiting 3 hebben middels actief beheer en aanplant de natuurwaarde op hun deel van deze deellootatie sterk bevorderd. Op het terrein is

door de huidige eigenaren een hakhoutsingel aangeplant met een grote variatie aan boomsoorten, aangevuld met voor vogels besdragende struiksoorten zoals Vlier (*Sambucus nigra*), Lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), Prachtframboos (*Rubus spectabilis*), Gele Kornoelje (*Cornus mas*), Japanse Bottelroos (*Rosa rugosa*), Kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*), Zoete kers (*Prunus avium*) en de Vogelkers (*Prunus padus*). Vooral de laaggelegen graslanden, slootkanten en zomen van de waterplas zijn zeer soortenrijk met plaatselijk planten die indicatief zijn voor kwel waaronder de doelsoort Moerasspirea en Dotterbloem. Voor een volledig overzicht van de soorten wordt verwezen naar bijlage B4.

Langs de plas staan oude knotwilgen. Op het aanliggend terrein staan weer Canadapopulieren. Plaatselijk is ook opslag van Els, Vlierbes (*Sambucus nigra*) en Vuilboom (*Rhamnus frangula*) aanwezig. Nabij de huidige toegang tot Landgoed De Ruiting staat een Gele treurwilg (*Salix x sepulchralis* 'Chrysocoma') aan het eind van de plas tussen de opslag van Els en Vlier.

Er is (half)verharding aanwezig rondom de woning (3), de diverse bijgebouwen en de vakantiewoning (3a). Het grootste deel van het gebied is onverhard en onbebouwd. De oprijlaan is geheel verhard met Achterhoeks Pad-vast® een type half-verhardingssplit, dat in tegenstelling tot het hier eerder toegepaste dolomietsplit geen kalk uitspoelt. De laan bestaat uit een afwisseling van eiken en fruitbomen, die om-en-om zijn geplant. Een aantal oude hoogstam appelbomen is reeds vervangen door nieuwe jonge hoogstamfruitbomen van oude appelrassen. Om het karakter van De Roudonck te versterken is aan de straatzijde en om de parkeerplaats een grote diversiteit aan grootbloemige rododendrons aangeplant.

afbeelding 11

Zicht over de oude visplas achter het huis De Roudonck.

afbeelding 12

Een collage van de bestaande situatie op de deellocatie De Roudonck. Kenmerkend is de teruggelegen ligging als een cluster aan het eind van een oprijlaantje (a). De korte oprijlaan bestaat uit afwisselend geplante appelbomen en eiken (b). Het monumentale huis (c) gaat terug op een oud leengoed. Ooit was het goed omgracht. In de sloten veel ruigtekruiden zoals deze Smeewortel (d). De cluster (e) van hoofdgebouw, bijgebouw met B&B (midden) en vakantiewoning in oude schuur (rechts) is zichtbaar vanuit het weiland. Achter de donk ligt een lager gedeelte (f) begroeid met elzen en wilgen en soortenrijk grasland. Wilgen en riet bepalen het beeld aan de rand van de visplas aan de achterzijde (g). De voormalige stal is reeds lang geleden verbouwd tot vakantiewoning (h) met erachter een tuin met fruitbomen (i). Elzenhaantje op een els (j). De sloot op de grens met Landgoed De Ruiting is erg dicht begroeid (k). Aan de rand van de visplas staan enkele hoge populieren met daartussen wilgen en een typische oeverruigte die duidt op verlanding (l).

2.5 Uitgangssituatie deellocatie 3: De Antoniushoeve

2.5.1 Huidig gebruik en terreininrichting

Deze deellocatie betreft een voormalig rundveebedrijf. De boerderij, van het langgeveltype, werd gebouwd eind jaren '40 ter vervanging van een oudere boerderij. Achter dit gebouw stonden tot voor kort diverse stalgebouwen, zijn inmiddels grotendeels zijn afgebroken. De aanwezige veldschuur aan de zuidwestzijde blijft gehandhaafd. De kuilvoerplaat moet nog worden opgeruimd. Rondom het woongedeelte en de voorkant is een tuin ingericht met voor de te handhaven schuur enkele fruitbomen. Verder naar achteren staan ook nog enkele perenbomen net voorbij de veldschuur. Aansluitend op de bebouwing zijn verhardingen aanwezig. Achterop het terrein was een mestzak aanwezig met rondom een beplante aarden wal; deze is reeds verwijderd. Aan de straatzijde naast de oprijlaan van De Roudonck is nog een kuilvoerplaat aanwezig. De rest van het terrein is in gebruik als (moes)tuin of als grasland.

2.5.2 Bebouwing

De stalgebouwen van het rundveebedrijf zijn reeds verwijderd. Hetzelfde geldt voor een deel van de terreinverharding. De hoofdmassa van de bebouwing wordt nu gevormd door een zogenoemde langgevel boerderij aan de straatzijde. Het betreft een traditionalistisch ontworpen gebouw in een bouwlaag uit 1949 met een woongedeelte en stal onder een doorlopende kap. De nok is parallel aan de straat.

De gevels zijn uitgevoerd in bruinrode baksteen opgemetseld in Vlaams verband. De gevelopeningen zijn aangepast; de ramen en deuren kenden oorspronkelijk een hoog bovenlicht. De huidige kozijnen kennen een smal bovenlicht en zijn typerend voor de jaren 1970-90. Het stalgedeelte kent aan de voorzijde getoogde kleine ramen met ventilatiegleuf aan de onderzijde. Aan deze zijde is nu een hoge staande staldeur aanwezig die rijkt tot de goot. Het dak met wolfseind boven de stal is gedekt met oranje- of rood gebakken pannen. Het dak kent aan beide zijden een holle knik met uitgemetselde schragen op de hoeken. De kopgevel van het woongedeelte eindigt in een schoorsteen en is sterk aangepast. Aan de voorzijde is in het midden het gevelvlak doorgetrokken in een topgevel met een eenvoudige steekkap met een vlakgetoogde opening (naar de hooizolder). Dit geveldeel is sterk decoratief uitgewerkt en werkt om de lange gestrekte gevel te breken. Aan de achterzijde is de stal uitgebouwd onder een doorgesloten dak. Het woongedeelte kent een moderne aanbouw. Het stalgedeelte is sinds 2015 niet meer in gebruik als veestalling en kent meerdere functionele gevelopeningen: (schuur)deuren en ramen.

afbeelding 13

Een collage van de bestaande situatie op de deellocatie De Antoniushoeve. Het betreft een langgevelboerderij van eind jaren '40 (a) die parallel aan de weg is gesitueerd. De weilanden rondom zijn uitgerasterd met prikkeldraad (b). Het gebouw (c) bestaat uit een woon- en een stalgedeelte met haag langs de voortuin. Naast het gebouw staan appelbomen (d) bij een golfplatenschuur (e). Naast de oprijlaan van De Roudonck ligt deze kuilvoerplaat (f) met daarnaast een bestaande groensingel (g). Hier een uitzicht over het erf richting kuilvoerplaat (h); tot 2015 stonden hier rundveestallen. De bestaande sloot achter het erf (i) is dichtbegroeid met riet en andere oeverplanten.

De strikt functionele veldschuur heeft een modulaire constructie van metalen spanten met metalen gevelbekleding en metalen golfplaten op het dak. Deze is aangepast in het kader van de bedrijfsbeëindiging van de veehouderij ter plaatse. Het zuidgerichte dakvlak is voorzien van zonnepanelen (door de eigenaar van het naastgelegen Landgoed De Ruiting).

2.5.3 Begroeiing en natuurwaarde

Langs de voortuin staat een lage strakke haag van Liguster (*Ligustrum ovalifolium*) en voorbij de oude bedrijfsingang een lage beukenhaag. Het voormalige erf t.p.v. de afgebroken stallen wordt gekenmerkt door ruigtekruiden zoals Brandnetel (*Urtica major*), Zwarte nachtschade (*Solanum nigrum* var. *nigrum*), Perzikkruid (*Periscaria maculosa*) en Canadese fijnstraal (*Conyza canadensis*), en verstoringskruiden typerend voor zandgronden zoals Bijvoet (*Artemisia vulgaris*), Reukloze kamille (*Tripleurospermum maritimum*), Duizendblad (*Achillea millefolium*), Grote Klaproos (*Papaver rhoeas*) en Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*). Op vochtige beschaduwde plekken -onder heggen en struiken- groeit Hondsdraf (*Glechoma hederacea*). In de slootkanten groeit ook plaatselijk Pinksterbloem (*Cardamine pratensis*) en Smeerwortel (*Symphytum officinale*).

Rondom de voormalige mestzak is veel opslag van Witte abeel (*Populus alba*). Verder groeien hier Hazelaar (*Corylus avellana*), Rode kornoelje (*Cornus sanguinea*), Veldesdoorn (*Acer campestre*), Kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*), Vlier en Gelderse roos (*Viburnum opulus*). Hierachter zijn enkele bomen aanwezig (Zomereik en Gewone es). Aan de rand van het oude erf staat een groensingel bestaande uit dicht opeen geplante eiken en wilde kersen (*Prunus avium*) met op het einde een Bruine beuk. Plaatselijk is opslag van wilg vastgesteld (Schietswilg en Grauwe wilg - *Salix cinerea*). Bij de veldschuur is aan de straatzijde een kleine boomgaard met moestuin gelegen. Aan de achterzijde staan nog enkele perenbomen. De tuin kent geen bijzondere natuurwaarde.

Het naast het erf gelegen grasland wordt nog steeds bemest. Er is hier een vegetatie gedomineerd door Engels raaigras ontstaan. Plaatselijk groeien er bloemrijke planten tussen het gras. Het betreft dan voornamelijk algemene soorten in lage dichtheden: Bonte Bastaardklaver (*Trifolium x hybridum*), Glad knopkruid (*Galinsoga parviflora*) en Kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*). De soortenrijkdom neemt sterk toe naar de randen en langs de aanliggende sloot. Hier groeien: Rode klaver (*Trifolium pratense*), Witte klaver (*Trifolium repens*), Riet (*Phragmites australis*), Smeerwortel (*Symphytum officinale*), Scherpe boterbloem (*Ranunculus acris*), Liesgras (*Glyceria maxima*) en Zevenblad (*Aegopodium podagraria*) -bij de heg van de vakantiewoning. Nabij de oprijlaan van De Roudonck is het aanliggen-

de grasland ook soortenrijker met Echte koekoeksbloem (*Silene flos-cuculi*), Witte dovenetel (*Lamium album*), Ridderzuring (*Rumex obtusifolius*), Canadese fijnstraal (*Conyza canadensis*), Bijvoet (*Artemisia vulgaris*).

Aan de noordwestzijde van het weiland ligt de kuilvoerplaat (elementverharding in beton) met een kleine hoop puin en grondafval. Hier zijn veel typische ruderaal soorten en verstoringskruiden te vinden: Grote weegbree (*Plantago major subsp. major*), Canadese fijnstraal, Reukloze kamille (*Tripleurospermum maritima*), Handjesgras (*Conodon dactylon*), Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*), Bleke Klaproos (*Papaver dubium*) en opvallend genoeg het Akkervergeet-me-nietje (*Myosotis arvensis*). Aan de straat groeien hier Lindebomen (*Tilia x europeae*) met een ruige berm gedomineerd door algemene grassen aangevuld met nitrofiële kruiden als Grote brandnetel (*Urtica major*), Paardenbloem (*Taraxum officinale agg.*) en Zevenblad.

2.6 Uitgangssituatie deellocatie 4: Landgoed De Ruiting

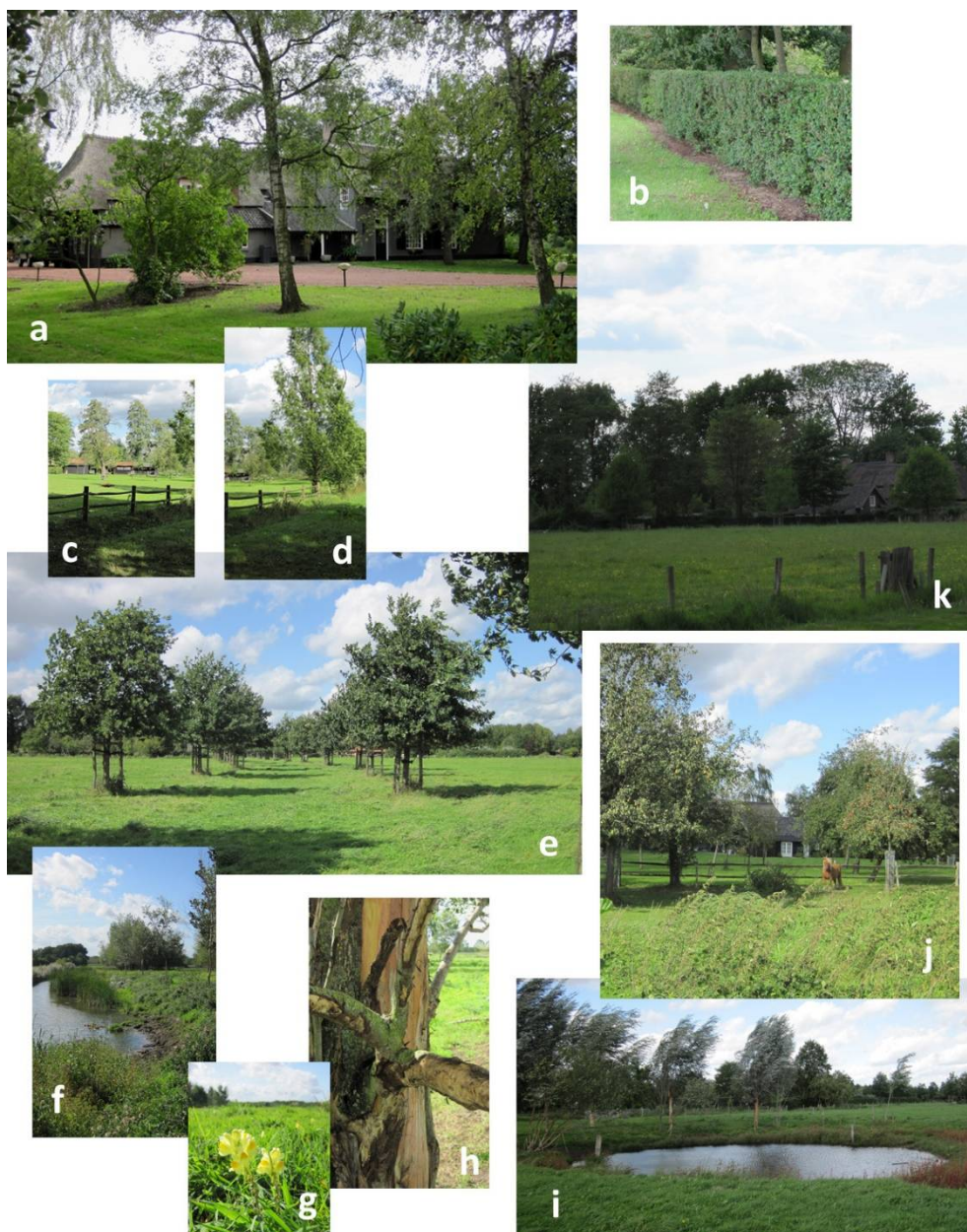
2.6.1 Huidig gebruik en terreininrichting

Deze deellocatie betreft een historische woonplaats op een donk (waarop ook De Antoniushoeve gelegen is). Aansluitend is op een lage dekzandrug een voormalige huisakker gelegen die momenteel in gras gelegd is en wordt beweide als kern van de Natte Natuurparel alhier. Het huis, de tuin, de bijgebouwen en de aanliggende graasgronden vormen samen het Landgoed De Ruiting.

Het huis is in gebruik als woonhuis met in een bijgebouw een gastenverblijf. De bijgebouwen zijn functioneel van karakter en voornamelijk bedoeld voor opslag. Er is aan de voorzijde een tuin; aan de achterzijde loopt het grasveld aansluitend op het terras over in het grasveld van een kleine boomgaard met aansluitend ponyweitjes.

De rest van dit onder de Natuurschoonwet 1928 gerangschikte landgoed bestaat uit natuurgebied. Deze natuurkern bestaat uit bemest weiland dat voornamelijk begraasd wordt door drachtige koeien. De natuurwaarde van dit grasland -dat in het NNB is aangeduid als kruiden- en faunarijk grasland- is minder dan verwacht mag worden van een Natte Natuurparel. De natuurwaarde is vooral gelegen in de aansluitende lagere gronden die in het NNB zijn aangeduid als vochtig hooiland en moeras. De begrenzing van vochtig hooiland valt aan de oostzijde voor een deel binnen het begraasde deel. Het zou goed zijn hier een aanpassing van de kaarten van het NNB door te voeren!

afbeelding 14

Een collage van de bestaande situatie op de deellocatie Landgoed De Ruiting. De woonbebouwing betreft een monumentale boerderij met aangebouwde schuur (a) met aan de voorzijde van de tuin een strakke ligusterhaag (b). Achter op het erf staan enkele bouwvallige bijgebouwen (c) waaronder een oud kippenhok. Naast het ponyweide staat een Moerascypres (d). Het achterliggend natuurterrein is erg open met deze gebogen "laan" van eiken (e). Deze laan zal doorgetrokken worden naar een uitkijkpunt bij de oude loop (f). Bloemplanten komen sporadisch voor; dit Vlasleeuwenbekje (g) is een indicatorsoort voor zandgrond. De grazers hebben grote schade aangebracht aan niet uitgerasterde bomen (h). De knotwilgen bij de poel (i) zijn rondom geschild en inmiddels weggehaald. Pony (j) naast het erf. De bebouwing met rieten kap vanaf de achterzijde gezien (k).

2.6.2 Bestaande bebouwing

Op de locatie waar nu het Huis Ruiting is gevestigd wordt in elk geval sinds 1306 gewoond. De diverse eigenaren van het perceel zijn tot deze datum teruggevonden in archieven. De oudste vermelding van De Ruiting dateert aldus uit 1306. De huidige bebouwing is nieuwer; het oudste deel dateert uit 1625 (hetgeen is gebleken uit dendrologisch onderzoek door bureau Baac). Het hoofdgebouw van 1,5 bouwlagen onder een rietgedekt zadeldak met dakkapellen als opgemetselde geveldelen en een schoorsteen op iedere topgevel, is in de loop der eeuwen meermaals aangepast en gemoderniseerd. De straat eindigde ooit op het omgrachte erf, waar de voorganger van De Antoniushoeve ook deel van uitmaakte.

Aanvankelijk was het Huis Ruiting geen boerderij maar een buitenhuis van inwoners van 's-Hertogenbosch. Het huis was in die tijd omgracht. Duidelijk is te zien dat het huis uit twee delen bestaat. Een rechterdeel (van voren gezien) dat als buitenhuis werd gebouwd en het linkerdeel, wat naar schatting rond 1850 is aangebouwd als koeienschuur. Vanaf dat moment is Huis Ruiting als boerenbedrijf in gebruik geweest. Het stalgedeelte kent een opvallende overstekende rieten kap en is zo van een schuurtype dat typerend is voor de Betuwe. Bebouwingsvormen die niet kenmerkend zijn voor een gebied is iets wat vaker voorkomt bij (zomer)residenties van stedelingen buiten de stad. Beide gebouwdelen kennen bakstenen gevels rondom een houten dragende gebintconstructie. Het voormalige stalgedeelte is verbouwd om dienst te doen als deel van de woning en heeft daarbij ook dakkapellen en dakramen gekregen. Het stalgedeelte kent tegen het oude buitenhuis een topgevel afgetimmerd met houten beplanking. Het andere geveleind betreft een Uilenbord met een sterk overstekend aangeschild dakvlak -waar een luik toegang gaf tot de hooizolder.

In 1965 is de laatste boer opgehouden met boeren en is het gehele huis verbouwd tot woonhuis. Sinds 2001 woont de familie van Bouwdijk Bastiaanse op de Ruiting, dat met de aankoop van aanliggende gronden het Huis & Landgoed De Ruiting is geworden.

2.6.3 Begroeiing en natuurwaarde

Het weiland is weinig soortenrijk en bestaat voornamelijk uit gras met bloemrijke kruiden in een lage bedekking. Denk dan aan algemene soorten als Paardenbloem, Madelief (*Bellis perennis*), en Witte klaver. Opvallend is dat aan de randen -dus ook in het deel dat onder vochtig hooiland zou vallen volgens de kaart- een grote soortenrijkdom kent met naast de eerdergenoemde soorten ook: Scherpe boterbloem, Akkerdistel (*Cirsium arvense*), Ridderzuring, Rode klaver en Pitrus (*Juncus effusus*). Als voormalige akker is het terrein in het midden hoger gelegen dan aan de randen; op dergelijke groeiplaatsen groeien pleksgewijs: Akkerdistel, Dui-

zendblad (*Achillea millefolium*), Rode klaver, Bastaardklaver, Biggenkruid (*Hypochaeris radicata*), Vlasleeuwenbekje (*Linaria vulgaris*) en Boerenwormkruid.

Nabij de vakantiewoning (De Ruiting 3a) groeit in de slootkant veel Gewone braam (*Rubus fruticosus* agg.) door de erfafscheiding. Langs de sloot groeien de te verwachten soorten als Liesgras, Smeerwortel, Waterweegbree (*Alisma plantago-aquatica*), Riet, Lisdodde, Pitrus, Harig wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*) en Lidrus (*Equisetum palustre*). Deze laatste plant is overigens giftig voor runderen!

Bij de uitgegraven oude loop op de grens van het landgoed groeit een zoom met een afwijkende begroeiing bestaande uit Lisdodde, Akkerdistel, Grote brandnetel, Haagwinde (*Calystegia sepium*), Harig wilgenroosje en het eenjarige Gevleugeld tandzaad (*Bidens tripartita*).

De diepe sloot tussen de natuurkern en het nog in te richten natuurdeel is vooral dichtbegroeid met Riet. Plaatselijk groeit ook Lisdodde. De nabijgelegen poel kent een weinig specifieke begroeiing op de oevers -waarschijnlijk door te intensieve betreding door de hier grazende koeien- met voornamelijk grassen en net boven de waterlijn dichte zomen van Waterpeper (*Persicaria hydropiper*); een eenjarige plant die alleen kiemt op vochtige onbegroeide grond. Opvallend is ook dat de knotwilgen achter de poel geheel geschild zijn door de koeien. De bast van wilgen bevat salicylzuur dat koortsverlagend werkt. Deze bomen zouden dit niet overleven en zijn inmiddels verwijderd. Waterpeper groeit ook langs de sloot aan de rand van het ponyweitje. Daar is ook veel Varkensgras (*Polygonum aviculare*) vastgesteld, wederom een plant die platgetreden onbegroeide plekken koloniseert. De sloot zelf is alleen in de winter watervoerend en is begroeid met Riet, Haagwinde en Grote brandnetel. Plaatselijk zijn zaailingen van Zwarte els vastgesteld in en langs deze sloot.

Ook op andere plekken is -soms ernstige- vraatschade vastgesteld. Meestal betrof dit wilgen die rondom ontdaan zijn van hun bast. Aan de zuidzijde bij de oude loop zijn ook zaailingen van populier aangevreten. Er is aan die zijde opslag aanwezig van Schietwilg, Geoorde wilg (*Salix aurita*), Canadapopulier, Zomereik en Ruwe berk (*Betula pendula*). Deze combinatie doet vermoeden dat de ondergrond hier mogelijk minder leemhoudend is. De opslag is lang niet uitgerasterd geweest. Vraatschade is vastgesteld aan de randen waar de koeien over de huidige draad konden reiken.

Centraal op het landgoed is een gebogen dubbele rij van eiken ingeplant. Deze houdt halverwege op en kent geen duidelijk begin- of eindpunt ook is de onderlinge plantafstand (15 m) te ruim om echt een laan te vormen. De bomen (Bastaardeik – *Quercus x rosacaea*) zijn geplant in 2006 en zijn vooral in de breedte

gegroeid. Onder de bomen groeit gras met weinig specifieke kruidachtige planten als direct gevolg van de begrazing.

Op enkele plekken aan de randen van de natuurkern zijn landschapsbomen geplant. Het betreft telkens een soort die is geselecteerd op basis van sierwaarde: Gewone plataan (*Platanus x acerifolia*) en Gele treurwilg. Ook enkele treurwilgen kennen vraatschade. Rondom de treurwilg bij de zitbank -op de hoek van de diepe sloot- zijn tredplanten als Grote weegbree, Varkensgras en Melganzenvoet (*Chenopodium album*) vastgesteld. Plaatselijk groeit ook hier weer Waterpeper. Bij de toegang groeien ook groepen Boerenwormkruid en Grote brandnetel.

De kavel die is aangewezen als 'nog in te richten natuur' is geheel in gras gelegd, het betreft een soortenarm weiland gedomineerd door Engels raaigras. Op het naastgelegen perceel is door Stichting Het Brabants Landschap een beplantingselement aangeplant: in blokken is hier een strook van enkele meters breed ingeplant met Winterlinde, Gewone es, Zwarte els, Veldiep (*Ulmus minor*), Hondсроos (*Rosa canina complex*), Sleedoorn (*Prunus spinosa*), Hazelaar en Rossige wilg (*Salix cinerea var. oleifolia*).

Het erf is voornamelijk in gras gelegd. In dat gras zijn enkele fruitbomen geplant. Een deel van deze bomen verkeert in slechte gezondheid. Achter het woonhuis staan twee Walnoten; voor het huis staat een oude hoogstam perenboom naast nog een grote Walnoot. Naast de oprit in grind staan enkele berkenbomen met groepen sierstruiken in gras. Aan de straatzijde zijn Zomereik en Bruine beuk geplant. Aan de voorzijde is een lange ligusterheg ingeplant.

Aansluitend op het erf is een ponyweijtje gelegen achter een brede bossingel met aan de straatzijde, langs een greppel, een rij Rododendrons (*Rhododendron x hybridum*). Deze wintergroene struiken zijn aangeplant voor een gemengde beplanting van Populier, Gewone es, Ruwe berk en Zomereik met een ondergroei bestaande uit opslag van Els en Es, aangevuld met Klimop en overige struiken als Kardinaalsmuts, Grauwe wilg (*Salix cinerea*) en Vlier. In het ponyweijtjes staat een Moerascypres (*Taxodium distichum var nutans*) naast een smalle greppel.

De straatgreppel is dichtgegroeid met Riet. Ook andere greppels en sloten (die rondom het huis in de zomer vaak droog staan) zijn dichtgegroeid met Liesgras, Rietgras en zelfs Riet. In de diepe sloot tussen het hoger gelegen natuurgasland en de kavel waar nieuwe natuur zal worden ontwikkeld groeit ook veel Riet, met plaatselijk ook Lisdodde.

3 Toekomstige situatie

De geplande functiewijziging De Ruiting zal resulteren in een vergaande functiewijziging in het gebied, waarbij nieuwe natuur wordt gecreëerd, bestaande natuur wordt verbeterd, nieuwe verbindingen worden gerealiseerd voor recreanten en voor de natuur, nieuwe recreatieve functies worden ingepast, landbouwactiviteiten verschuiven van productie naar kwaliteit, bestaande bebouwing wordt verwijderd, nieuwe bebouwing wordt toegevoegd en de ontwatering wordt aangepast aan het nieuwe gebruik. Hieronder wordt per deellocatie een overzicht gegeven van de beoogde nieuwe inrichting.

3.1 Deellocatie De Jofrahoeve

Het deelproject De Jofrahoeve is verder uitgewerkt. Dit deelproject omvat de vernieuwbouw van de oude bedrijfswoning tot een gewone burgerwoning, sanering van de aanwezige stallen en verhardingen, omvorming naar een zorgboerderij in combinatie met het houden van enkele runderen voor begrazing van natuurterreinen, aanleg van een parkeervoorziening voor de nieuwe functies, herinrichting van het gehele terrein en het realiseren van nieuwe natuur. De functiewijziging wordt ook hier middels een nieuw bestemmingsplan geregeld.

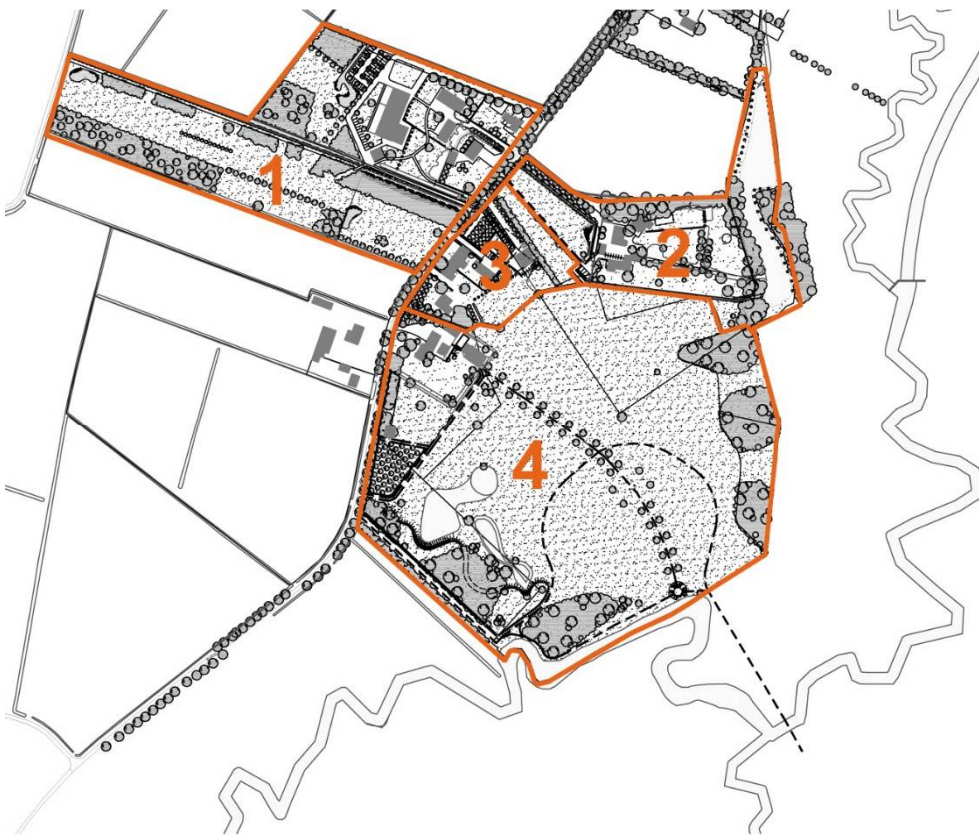
Het inrichtingsplan stelt een integrale herinrichting voor waarbij zorg, wonen en natuur niet afzonderlijk worden gepresenteerd, maar functioneel en ruimtelijk zijn verweven. Bebouwde en intensieve functies worden daarbij geconcentreerd in de oostelijke hoek van het terrein. Tussen de woning, de bedrijfswoning in de verbouwde Vlaamse Schuur, de hooiberg en het te handhaven deel van de bestaande veeschuur worden nieuwe zorggebouwen opgetrokken. Het parkeren wordt centraal opgelost bij de te handhaven schuur. Dit parkeerterrein wordt ontsloten middels een circuit waarvoor van de bestaande inritten gebruik wordt gemaakt.

De gemengde veehouderij alhier zal worden beëindigd, al blijft een klein aantal runderen en boerderijdieren aanwezig. De runderen zullen worden ingezet voor de begrazing van natuurgrond op en aansluitend op de locatie en samen met de boerderijdieren een rol spelen op de nieuwe zorgboerderij. Op deze 'Zorghoeve De Ruiting' wordt dagbesteding aangeboden voor voornamelijk dementerenden. Daarnaast wordt er ingezet op het aanbieden van zogenoemd 'beschermd wonen'.

Voor dit 'beschermd wonen' wordt een tweetal nieuwe gebouwen gerealiseerd in een groene setting nabij het te handhaven staldeel. De nieuwe gebouwen zijn uit-

gewerkt als schuurachtige volumes waarbinnen in totaal maximaal achttien zorgwoningen worden gerealiseerd. Door de zorggebouwen (met de woonfunctie) op enige afstand van de stal met de dieren te plaatsen wordt beweging gestimuleerd, wat belangrijk is voor mensen met dementie.

De bestaande Vlaamse schuur (De Ruiting 4a) wordt in gebruik genomen als de bedrijfswoning bij de beoogde maatschappelijke functie ter plaatse (Zorghoeve De Ruiting). De huidige bedrijfswoning (De Ruiting 4) met de bijbehorende bed and breakfast wordt omgezet naar reguliere burgerwoning met behoud van de bed and breakfast als nevenactiviteit.

afbeelding 15

De gebiedsontwikkeling is uitgewerkt in het inrichtingsplan functiewijziging De Ruiting. De vier locaties, die een samenhangend geheel vormen, zijn weergegeven: De Jofrahoeve (1), De Roudonck (2), De Antoniushoeve (3) en Landgoed De Ruiting (4).

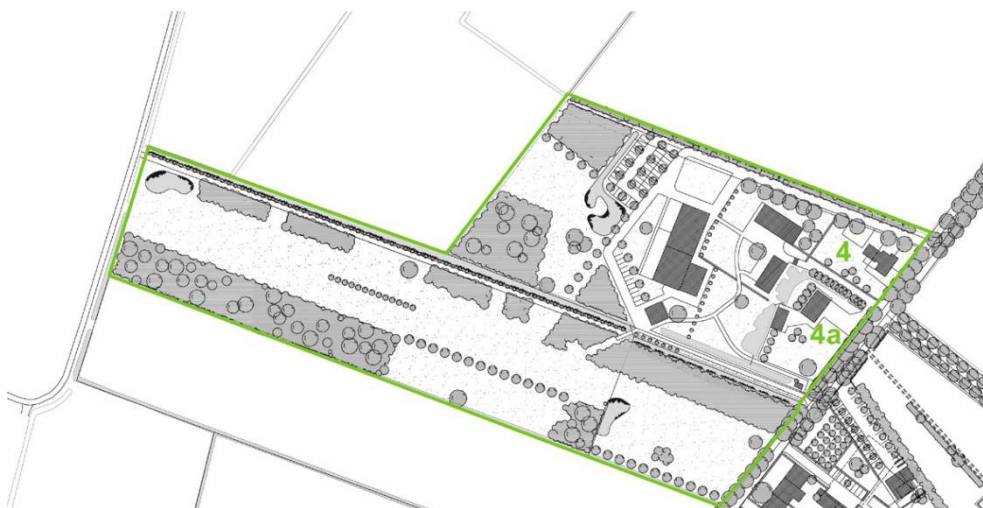
De gehele terreininrichting is gericht op natuur(beleving). Dit is onder andere uitgewerkt door oppervlaktewater beter zichtbaar te maken en een hogere natuurwaarde te geven met natuurlijke oeverzones, alle functies groen in te kaderen en

een gedifferentieerde zonering aan te brengen voor recreanten en gebruikers. Zo worden er ook struiken en bomen met eetbare vruchten opgenomen in de landschapselementen en in de inrichting van het zorgterrein ter ondersteuning van de natuurbeleving ter plaatse. De keuze voor het type nieuwe natuur is gebaseerd op de landschappelijke situatie (ruimtelijke opzet) en de ondergrond en vochtvoorziening (het type nieuwe natuur).

Direct ten zuiden van de zorgboerderij 'Zorghoeve De Ruiting' is een natuurstrook voorzien ter plaatse van wat nu weilanden tussen sloten zijn. De natuurstrook op De Jofrahoeve vormt een uitbreiding op de Rijks Ecologische Hoofdstructuur aan de overzijde van de straat De Ruiting en versterkt zo de verbinding tussen de Essche Stroom en het Helvoirts Broek. De terreininrichting op en rondom de nieuwe zorgboerderij is zo uitgewerkt dat ook hier de natuurwaarde (sterk) zal toenemen. Er wordt ingezet op bloemrijk grasland en een nieuwe natuursloot met natuurvriendelijke oevers.

Voor het deelproject De Jofrahoeve zijn deze inrichtingsmaatregelen uit te splitsen in maatregelen samenhangend met de functiewijziging van de (voormalige) bedrijfswoning naar een gewone burgerwoning, maatregelen samenhangend met de nieuwe bedrijfsactiviteiten ter plekke (zorgboerderij 'Zorghoeve De Ruiting') en maatregelen samenhangend met de realisatie van nieuwe natuur.

In de nieuwe situatie zal het totale verhard en bebouwd oppervlak sterk afnemen ten opzichte van de huidige situatie.

afbeelding 16

Het uitgewerkte inrichtingsplan van de deellocatie De Jofrahoeve (2021).

De belangrijkste inrichtingsmaatregelen zijn:

- aanpassen voormalige bedrijfswoning aan moderne woonwensen
- herinrichting tuin naar de wensen van de nieuwe bewoners
- ombouw Vlaamse schuur van boerderijwinkel naar bedrijfswoning
- herinrichting omgeving Vlaamse schuur conform nieuwe functie
- bouw twee nieuwe zorggebouwen met 16 tot 18 woonunits
- aanpassing te handhaven schuurdeel ten behoeve van dagbesteding zorgboerderij en het houden van enkele runderen en boerderijdieren
- realiseren zorgterrein achter Vlaamse Schuur
- aanpassen te handhaven schuurdeel, verbeteren beeldkwaliteit
- herstel en aanpassing hooiberg aan beoogde functie
- ombouw bestaande bedrijfsruimte naar sanitaire voorziening
- afbraak van niet functionele bebouwing en opbreken verhardingen
- aanleg nieuw parkeerterrein achterop het terrein
- hergebruik verharding voor nieuwe parking
- aanleg kabels en leidingen en realisatie nieuw schakelhuisje
- realisatie paden en verhardingen
- realisatie nieuwe beplanting en inzaaien terreinen op zorgterrein
- aanleg wandelpad in natuurzone
- dempen van de sloot tussen het bezit van Van Wagenberg en Van de Sande
- verbreden van de greppel naast de tweede inrit
- verbreding van de sloot naast het wandelpad met een natuurvriendelijke oever en aanplant van knotwilgen tussen wandelpad en sloot
- aanpassen afwatering waar nodig (bijvoorbeeld verondiepen sloot om de afwateringsrichting te sturen)
- graven van een nieuwe (natuur)sloot tussen zorgterrein en Vlaamse schuur
- graven van een natuurvijver bij het parkeerterrein
- graven van twee grote poelen in de natuurstrook
- opdikken bestaande groensingels (aanvullen met besdragende struiken)
- toevoegen boomgroepen en bomenrijen (ook knotbomen)
- toevoegen overige opgaande beplanting (hakhoutbosjes, 'voedselbosjes' en gemengde bosjes met opgaande bomen)
- inpassen zorgterrein middels hagen richting bedrijfswoning en gewone woning
- aanleg grasland met bloemen op zorgterrein (middels bezaaiing)
- aanleg natuurgrasland op natuurterrein (middels bezaaiing)
- extra natuurmaatregelen gericht op de doelsoorten (vleermuiskasten)
- ophangen nestkasten voor vogels
- aandacht voor nestelmogelijkheden zwaluw
- geen afrasteringen met prikkeldraad i.v.m. migratiemogelijkheden Ree

3.2 Deellocatie De Roudonck

Functioneel bestaan de veranderingen op deze deellocatie uit aanpassing van de bestemming van de bebouwing en het mogelijk maken van specifiek gebruik en uitbreiding ten behoeve van dat gebruik. De terreininrichting rondom de gebouwen wordt alleen aangepast bij het uit te breiden bijgebouw waar trainingen worden gegeven en aan de voorzijde van de vakantiewoning (De Ruiting 3A). De rest van het terrein, en dan met name het gebied voor en achter het monumentale huis (De Ruiting 3) blijft grotendeels ongewijzigd. Wel bestaat hier de wens een bestaande schuur tegen de erfscheiding met de vakantiewoning te vervangen door nieuwbouw (7 x 10 meter), een verdwenen bakhuisje en waterput te herbouwen, een serre aan de tuinzijde aan de woning (De Ruiting 3) te bouwen en een nieuwe carport te realiseren. Dit alles vindt plaats binnen de bestaande ruimtelijke context. De uitbreiding van het huidige bijgebouw waar trainingen worden gegeven vraagt om enige aanpassing van de directe omgeving passend binnen het huidige groene beeld.

De terreininrichting is deels praktisch ingestoken en deels gericht op het verbeteren van de natuurwaarde ter plaatse. De nieuwe toegang van de vakantiewoning (De Ruiting 3a) zal door de natuurzone tussen deze deellocatie en de deellocatie De Antoniushoeve lopen. Deze nieuwe toegang maakt de huidige ontsluiting via het erf van de naastgelegen woning (De Ruiting 3) overbodig.

De verbeterde natuurwaarde is uitgewerkt door oppervlaktewater beter zichtbaar te maken en een hogere natuurwaarde te geven met natuurlijke oeverzones en beplanting in te zetten als structurerend element. De nieuwe natuur is ontworpen als één geheel met de naastgelegen strook van De Antoniushoeve en wordt ook samen gerealiseerd. De natuurstrook tussen De Roudonck en De Antoniushoeve maakt deel uit van de Rijks Ecologische Hoofdstructuur en is aangeduid als 'nog te ontwikkelen natuur'. Het bijbehorende natuurtype is kruiden- en faunarijk grasland. Dit natuur-type is samen met vochtig hooiland en moeras dominant in de Natte Natuurparel langs de Essche Stroom.

De belangrijkste inrichtingsmaatregelen zijn:

- kappen enkele bomen voor realisatie nieuwbouw (bij De Ruiting 3)
- mogelijke herbouw verdwenen bakhuisje en waterput
- bouw van carport aan voorzijde en serre tegen hoofdgebouw
- bouw van schuur voor opslag
- aanpassing en uitbreiding gebouw voor trainingen achter woning
- aanpassen terreininrichting rondom deze nieuwbouw
- aanpassen terreininrichting bij B&B als gevolg van opheffen toegang tot vakantiewoning aan deze zijde

- aanpassen ontsluiting vakantiewoning (De Ruiting 3a) met eigen karrenspoor
- verleggen kabels en leidingen vakantiewoning langs karrenspoor
- realiseren nieuwe parkeermogelijkheden bij vakantiewoning - halfverharding
- verbeteren van waterkwaliteit (verplaatsen of opheffen overstort)
- aanpassen van de sloot langs de buitenrand aan de zijde van het naastgelegen landgoed – breder maken bestaande sloot met eenzijdige flauwe oever
- dempen van de bestaande sloot voor de vakantiewoning
- realiseren van een nieuwe sloot aan de voorzijde van de vakantiewoning met een natuurvriendelijke oever en planten knotwilgen tussen halfverharding en sloot
- het aanbrengen van een duiker en veerooster aan het eind van de nieuwe oprit (in de vorm van een karrenspoor)
- aanplanten van struiken voor de vakantiewoning
- aanplanten van een lage groensingel naast het karrenspoor
- planten van een solitaire boom aan het einde van dit karrenspoor
- realiseren natuurgrasland op natuurterrein (middels bezaaiing)

afbeelding 17

Het uitgewerkte inrichtingsplan van de deellocatie De Roudonck met de nieuwe ontsluiting richting De Ruiting 3a aan de zijde van de deellocatie De Antoniushoeve en de voormalige visplas aan de oostzijde. Deze deellocatie is op basis van bezit op te delen in twee delen: De Ruiting 3 aan de noordzijde en De Ruiting 3a aansluitend ten zuiden daarvan.

3.3 Deellocatie De Antoniushoeve

Ook de deellocatie De Antoniushoeve is verder uitgewerkt. Dit deelproject omvat de functiewijziging van de oude bedrijfswoning tot een gewone burgerwoning, sanering van de rundveehouderij, omvorming van het voormalige stalgedeelte naar een (bedrijfs)woning en B&B-kamers, realisatie van nieuwe bijgebouwen, realisatie van een boerenterras met bijbehorende faciliteiten, aanplant van een boomgaard aan de straatzijde, herinrichting van het gehele terrein en het realiseren van nieuwe natuur. De functiewijziging wordt middels een nieuw bestemmingsplan geregeld.

De gehele terreininrichting is gericht op natuur(beleving). De ligging wordt gezien als een belangrijke pull factor voor de beoogde recreatieve invulling. Functioneel en ruimtelijk is het boerenterras losgemaakt van de woningen en de verblijfsrecreatie. De bijgebouwen van de horecafunctie worden gecombineerd met het nieuwe bijgebouw bij de tweede woning in de oude boerderij. Daarbij wordt een scheiding gemaakt tussen een ingang voor leveranciers en voor bezoekers van het boerenterras. De toegang voor leveranciers wordt gecombineerd met de toegang tot het bijgebouw voor de tweede woning en de gasten van de 5 bed & breakfastkamers. Tussen het oude gebouw en het boerenterras met bijbehorende faciliteiten wordt een plukboomgaard gerealiseerd. Een korte laan met bloesembomen ontsluit de horeca (boerenterras). Tussen de bomen wordt een gering aantal parkeerplaatsen gemaakt; het boerenterras is vooral gericht op fietsers en wandelaars en kan als centrale voorziening voor de verblijfsrecreatie aan De Ruiting dienstdoen. Het boerenterras is als het ware in de natuur gelegd, al grenst deze effectief aan twee zijden aan natuurterreinen.

Dit is uitgewerkt door het boerenterras met bijbehorende faciliteiten tegen een hoge groensingel langs een natuur-strook te situeren, door een omhaagde boomgaard tussen de oude boerderij en het horecapaviljoen te leggen, door de gronden onder de bestaande sloot naar natuur om te vormen en door alle functies groen in te kaderen middels die boomgaard en een groensingel, laan en hagen. Naast het boerenterras zijn de bijbehorende faciliteiten in de vorm van een klein bijgebouw gedacht. Verder wordt er een nieuwe sloot gegraven op de kavelgrens richting De Roudonck als nieuwe ontwatering van Landgoed De Ruiting en De Antoniushoeve. De bestaande sloot wordt gedempt. De gekozen inrichting van het terrein ondersteunt de natuurbeleving ter plaatse en schermt de nieuwe horecafunctie af.

De keuze voor het type nieuwe natuur is gebaseerd op de landschappelijke situatie (ruimtelijke opzet) en de ondergrond en vochtvoorziening (het type nieuwe natuur). De natuurstrook op tussen De Roudonck en De Antoniushoeve maakt deel uit van de Rijks Ecologische Hoofdstructuur en aangeduid als 'nog te ontwikkelen natuur'. Het bijbehorend natuurtipe is kruiden- en faunarijk grasland. Dit natuur-

type is samen met vochtig hooiland en moeras dominant in de Natte Natuurparel langs de Essche Stroom.

Hetzelfde natuurtype geldt voor de strook aansluitend op Landgoed De Ruiting tussen De Antoniushoeve en dit landgoed; ook hier wordt kruiden- en faunarijk grasland gerealiseerd. Beide natuurstroken sluiten op elkaar aan. De groensingels zullen worden uitgerasterd zodat begrazing van het grasland mogelijk is. Daarbij wordt aansluiting gezocht op het begrazingsbeheer op het landgoed. Er zal ook sprake zijn van een fysieke verbinding.

afbeelding 18

Het uitgewerkte inrichtingsplan van de deellocatie De Antoniushoeve vormt een belangrijke schakel tussen de natuurstrook bij De Jofrahoeve aan de noordwestzijde en de natuurkern van het Landgoed De Ruiting aan de zuidoostzijde. De zone tussen het boerderijterras en de functionele bebouwing is bewust groen ingericht.

Voor het deelproject De Antoniushoeve bestaan de inrichtingsmaatregelen uit maatregelen samenhangend met de functiewijziging van de (voormalige) bedrijfsbebouwing naar wonen en verblijfsrecreatie, maatregelen samenhangend met de nieuwe bedrijfsactiviteiten ter plekke (verblijfsrecreatie en horeca) en tenslotte maatregelen samenhangend met de realisatie van nieuwe natuur.

De belangrijkste inrichtingsmaatregelen zijn:

- herinrichting aansluitende terreinen (tuin, moestuin en boomgaard)
- splitsen historische langgevel boerderij in een burgerwoning en bedrijfswoning
- aanpassen voormalig stalgedeelte tot nieuwe (bedrijfs)woning
- realisatie bijgebouw nieuwe (bedrijfs)woning op achterterrein
- aanleg tuin bij nieuwe woning
- aanpassen voormalig stalgedeelte tot verblijfsrecreatie (logies)
- realisatie 5 bed & breakfastkamers in voormalig stalgedeelte
- realisatie bijgebouw recreatieve functies op achterterrein
- aanleg parkeerterrein voor verblijfsrecreatie - tevens transporthof leveranciers
- realisatie boerenterras met bijbehorende faciliteiten
- aanleg parkeerplaatsen ingang horeca (boerenterras)
- aanleg boerderijterras
- aanleg fietsenstallingsplaatsen
- aanleg groenvoorziening recreatieterreinen (hagen, gras en bomen)
- verwijderen lage grondwal
- verwijderen van de kuilvoerplaat (elementverharding)
- hergebruik kuilvoerplaat als puinbed onder nieuwe toegang
-
- graven van een nieuwe sloot op de kavelgrens naar de hoek van de sloot bij de vakantiewoning (De Ruiting 3a)
- graven van nieuwe sloot op de kavelgrens met Landgoed De Ruiting (aan de zuidzijde) in het kader van de aanpassing van de afwatering
- dempen bestaande sloot bij oude locatie mestzak
- aanleg van een duiker voor de aansluiting tussen bestaande en nieuwe sloten (tevens functionele aansluiting op aansluitende landgoed)
- aanplant van knotwilgen tussen natuurzone en privétuinen
- opdikken en verlengen bestaande groensingel (aanvullen met besdragende struiken en extra boomvormers)
- toevoegen solitaire bomen en bomenrijen (de genoemde knotbomen)
- inplanten nieuwe plukboomgaard met een haag van veldesdoorn
- aanleg grasland met bloemen onder de nieuwe boomgaard (middels bezaaiing)
- aanleg natuurgrasland op natuurterreinen aan de zuid- en oostzijde middels bezaaiing

3.4 Deellocatie Landgoed De Ruiting

De deellocatie van het Landgoed De Ruiting omvat de kern van de bestaande natuur in de Natte Natuurparel. Het terrein is aangemerkt als landgoed onder de Natuurschoonwet 1928 (NSW). De inrichting voldoet reeds aan de voorwaarden van deze NSW al is een extra inspanning naar het realiseren van meer opgaande begroeiing gewenst. Daarnaast is de natuurwaarde van het bemeste weiland nu niet heel hoog. Aansluitend op de bestaande natuurkern (het bemeste grasland) zijn ook terreinen gelegen, die nog omgevormd moeten worden naar natuur.

Naast een inzet op het verhogen van de natuur- en belevingswaarde van het landgoed (van ruim 10 hectare) zijn er ook functionele wijzigingen gewenst door de eigenaar. Daartoe is het gehele landgoed herontworpen met een verlenging van de bestaande gebogen eikenlaan, realisatie van een uitzichtpunt aan de Essche Stroom, toevoeging van dichte vochtige bosjes aan de randen, aanplant van solitaire bomen en boomgroepen, toevoeging van een nieuwe omhaagde boomgaard, vergroting van de bestaande poel en realisatie van een tweede nieuwe waterplas. Nieuwe aanplant zal worden uitgerasterd om vraatschade door vee te voorkomen. De ontwatering ter plaatse zal ook aangepast worden met het deels dempen van diepe sloten en het omleggen van de afwateringsrichting middels nieuwe sloten. Daarnaast zal er naast de boomgaard een nieuwe onderhoudsschuur worden gebouwd, zal er een nieuwe dienstingang en tractorpad worden gemaakt en zullen de bestaande bijgebouwen worden vervangen door een ter plaatse te herbouwen historische Vlaamse schuur. De mogelijkheden tot het realiseren van een vleermuizenkelder, nestelwand voor oeverzwaluwen, nestpaal voor ooievaars en nestgelegenheid voor uilen worden nog onderzocht.

De gehele terreininrichting van het landgoed is gericht op natuur(beleving). Dit is onder andere uitgewerkt door oppervlaktewater beter zichtbaar te maken en een hogere natuurwaarde te geven met natuurlijke oeverzones, door alle functies in te kaderen met groen, door aan de randen beplanting toe te voegen (de reebosjes), door de recreatieve structuur te versterken en een gedifferentieerde zonering aan te brengen voor recreanten en bewonersgebruikers. Het landgoed is nu nog een verzameling van losse functionele en ruimtelijke elementen. Deze worden in de nieuwe situatie verenigd in een totaalinrichting voor het landgoed. Zo wordt ook de natuurbeleving ter plaatse verbeterd.

De keuze voor het type nieuwe natuur is gebaseerd op de landschappelijke situatie (ruimtelijke opzet) en de ondergrond en vochtvoorziening (het type nieuwe natuur). De nieuwe natuur op het Landgoed De Ruiting vormt deels een uitbreiding op de Rijks Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en deels een invulling van nog in te richten EHS-gronden. De EHS zal moeten worden herbegrensd op de hoek van het gewijzigde erf. Daarnaast wordt de huidige ponyweide toegevoegd aan de EHS.

afbeelding 19

Het uitgewerkte inrichtingsplan van de deellocatie Landgoed De Ruiting. Dit deelplan sluit aan de noordzijde aan op het deelplannen De Antoniushoeve en De Roudonck. De min of meer afgeronde vorm is duidelijk te herkennen. Aan de randen worden de reebosjes ingeplant met door het midden een gebogen eikenlaan die eindigt in een verhoogd uitkijkpunt aan de Essche Stroom.

Het bijbehorend natuurtype is kruiden- en faunarijck grasland. Dit natuurtype wordt aangevuld met landschapselementen waaronder boomgaard, hakhout en vochtig bos. Het natuurtype kruiden- en faunarijck grasland is samen met vochtig hooiland en moeras dominant in de Natte Natuurparel langs de Essche Stroom.

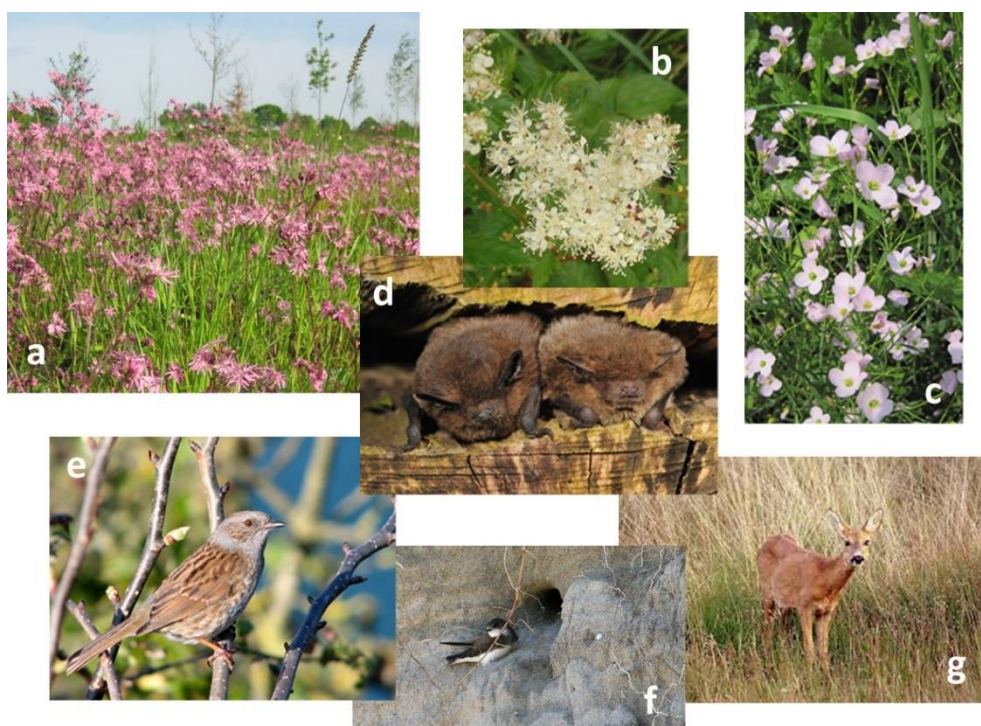
Voor het Landgoed De Ruiting zijn de inrichtingsmaatregelen uit te splitsen in maatregelen samenhangend met de herbegrenzing van de woonbestemming en de toevoeging van een aanduiding 'landgoed' voor het geheel, maatregelen samenhangend met de wijzigingen van de terreininrichting en afwatering en ten slotte maatregelen samenhangend met de verbetering van de natuurwaarde van natuurterreinen en de realisatie van nieuwe natuur.

Het padenbeloop in bovenstaand inrichtingsplan is indicatief en dient nog nader uitgewerkt te worden in samenhang met de realisatie van het nieuw wandelrondje aan de westzijde van Esch. De aanpassing van de Essche Stroom zal namelijk gevolgen hebben voor de wandelmogelijkheden en leiden tot een aanpassing van de wandelingen rondom Esch. Zie voor een weergave van mogelijke nieuwe wandelroutes ook afbeelding 25.

De belangrijkste inrichtingsmaatregelen zijn:

- afbraak bouwvallige bijgebouwen
- vervanging bijgebouwen door oude Vlaamse schuur
- herinrichting terrein (tuingedeelte)
- dempen van de bestaande sloot om de ponyweide en achter de bestaande (bouwvallige) bijgebouwen
- graven van een nieuwe sloot met eenzijdige flauwe oever rondom de tuin als begrenzing richting de aanliggende natuurterreinen
- het verwijderen van beplanting aan de rand van de huidige ponyweide
- het opdikken bestaande groensingel aan de straatzijde (aanvullen met besdraagende struiken)
- realisatie nieuwe veldschuur voor onderhoud van landgoed
- aanplant nieuwe boomgaard met haag van veldesdoorn bij schuur
- realisatie (nieuwe) dienstingang bij boomgaard en schuur
- op eenduidige wijze markeren van alle ingangen van het landgoed
- dempen van de diepe sloot richting Essche Stroom
- vergroten van de bestaande poel tot natuurplas
- realisatie van tweede natuurplassen in plaats van de diepe sloot
- aanpassen terreinhoogtes aan zijde natuurzone SBL tot peilwaarde
- verlengen bestaande laan

- realisatie uitkijkpunt op einde van de gebogen laan
- realisatie extra voorzieningen voor flora en fauna
- toevoegen boomgroepen en bomenrijen (ook knotbomen)
- toevoegen overige opgaande beplanting (hakhoutbosje en 'reebosjes' met struiken en opgaande bomen)
- verbetering bestaand grasland (middels bezaaiing met Ratelaar en bloemplanten)
- aanleg natuurgrasland op natuurterrein (middels bezaaiing)
- verleggen wandelpaden en uitbreiden lengte daarvan

afbeelding 20

Collage van de doelsoorten voor nieuwe natuur: Gewone koekoeksbloem (a), Moerasspirea (b), Pinksterbloem (c), Dwergvleermuis (d), Heggenmus (e), Oeverwaluw (f) en Ree (g).

3.5 Doelsoorten nieuwe natuur

De deellocaties zijn gelegen in de buitenrand van de Bufferzone Bacterievuur Udenhout-Sint Oedenrode. Het is daarom niet toegestaan een aantal specifieke plantensoorten te telen of aan te planten. Het gaat dan specifiek om Meidoorn (*Crataegus*), Dwergmispel (*Cotoneaster*), Glansmispel (*Photinia*), Sierkwee (*Chaenomeles*) en Kweeper (*Cydonia*).

Voor de nieuwe natuur binnen de functiewijziging De Ruiting als geheel is een

aantal doelsoorten gedefinieerd. Dit betekent niet dat iedere doelsoort overal een plaats moet krijgen. Ook is er ingezet op redelijk algemene soorten, hoewel de slingerloop langs de Essche Stroom (aangelegd in 2006) laat zien dat er hele zeldzame flora en fauna tot ontwikkeling kan komen in dit gebied.

Wat betreft de flora zijn Pinksterbloem (*Cardamine pratensis*), Echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*) en Moerasspirea (*Filipendula ulmeria*) als doelsoorten gekozen. Dit zijn soorten die groeien in natte tot drassige graslanden, kruidenruigten en lichte bossen. Deellocatie De Roudonck kent als extra ambitiesoorten Dotterbloem (*Caltha palustris*) en Echte Valeriaan (*Valeriana officinalis*). Wat betreft de fauna is gekozen voor het Ree (*Capreolus capreolus*), Vleermuis (ongedifferentieerd) en de Heggenmus (*Prunella modularis*). Landgoed De Ruiting kent als extra ambitie-soort de Oeverzwaluw (*Riparia riparia*).

Een groene en landschappelijke inrichting vormt de kern van deze gebiedsontwikkeling. Binnen deze ontworpen groenstructuur worden de diverse nieuwe functies (zorg, wonen, (verblijfs)recreatie, horeca en natuur) ingepast en wordt de beleving voor bewoners en bezoekers gemaximaliseerd. Op deze manier wordt ook natuurwaarde gemaximaliseerd zonder in te boeten op gebruikswaarde of economische mogelijkheden. Waar passend wordt ook ingezet op het behouden en stimuleren van stinsenflora.

afbeelding 21

Collage van verschillende stinsenplanten. Het gaat dan met name om bol- en knolgewassen die kenmerkend zijn voor buitenplaatsen en landgoederen. Denk dan aan de Boshyacint, de Sneeuwroem, de Voorjaarshelembloem en de Boerenkrokus. Naast gele narcissen zijn er ook vormen met wit bloemdek. Verder zijn hierboven weergegeven: Vogelmelk, Kraagbloemige bosanemoon en de Prachtframboos.

4 Hydrologie en natuur

Het plangebied voor de Gebiedsontwikkeling De Ruiting sluit aan op, of maakt deel uit van de Natte Natuurparel De Ruiting. Hetzelfde gaat op voor het Natuurnetwerk Brabant (NNB), de opvolger van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Zo zijn er gronden aangewezen als bestaande natuur en als te ontwikkelen als nieuwe natuur binnen het NNB. Dit heeft consequenties voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de diverse deellocaties binnen de Gebiedsontwikkeling De Ruiting.

4.1 Herinrichting Essche Stroom

Het plangebied van de gebiedsontwikkeling sluit zowel aan de oost- als zuidzijde aan op de Essche Stroom. Deze kleine rivier -die vroeger hier ook wel de Run werd genoemd- ontstaat ten oosten van Oisterwijk uit de samenvloeiing van de Voorste en Achterste Stroom. Bij Halder stroomt de Essche Stroom in de Dommel. Over een lengte van 7 kilometer neemt de Essche stroom het water op van zijriviertjes en beken als de Nemer, Rosep en Aa. In 1965 werd de Essche Stroom genormaliseerd (dat wil zeggen verdiept, rechtgetrokken en tussen kades gelegd). Vroeger was het water ernstig vervuild door afvalwater van de (textiel)industrie in Tilburg, Goirle en Oisterwijk.

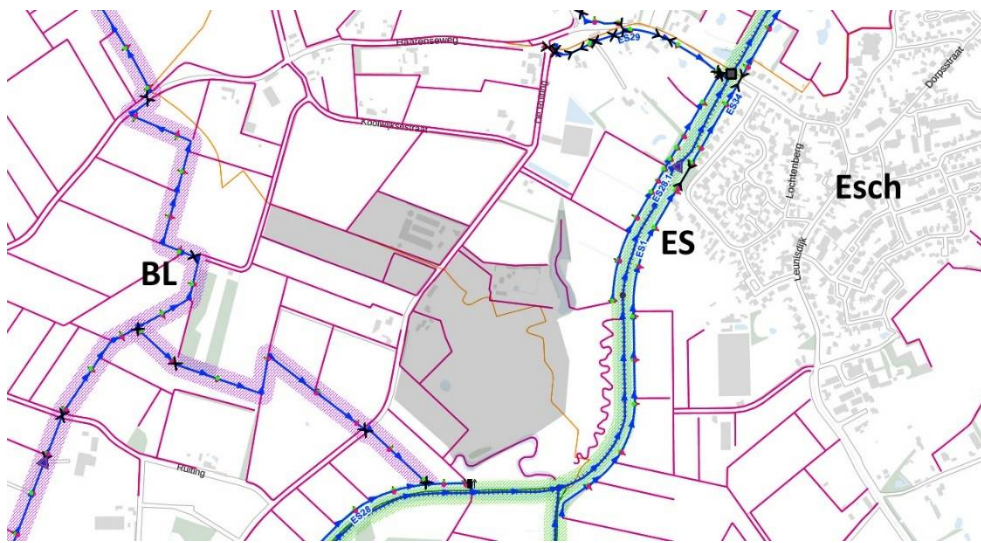
Als resultaat van de normalisatiewerken is de Essche Stroom nu een onaantrekkelijke traag stromende beek, die een onopvallende bijrol in het landschap speelt. Bovendien kunnen er in situaties van extreem hoogwater gebieden onder water komen te staan op plekken waar dat niet wenselijk wordt geacht. Waterschap De Dommel (WDD) zoekt oplossingen voor de afvoer tijdens extreem hoogwater en wil daarnaast de Essche Stroom aanpassen, herinrichten en verbeteren. WDD wil de Essche Stroom en het omringende gebied opnieuw inrichten om zo de rivier weer beleefbaar te maken. Het waterschap zoekt, nadrukkelijk samen met de bewoners van het gebied, naar een uitgekende balans tussen een positieve beleving, cultuurhistorie, natuur en veilig wonen, werken en recreëren.

Er is een achttal deelprojecten opgesteld voor het gehele stroomgebied. Daarvan zijn nu reeds deelprojecten 1, 2, 4 en 6 t/m 8 (De Nemer, Kasteel Nemelaar, Plan Ruiting, Landgoed Eikenhorst, Halsche Beemden en Levendig Bleijendijk) gerealiseerd. Deelprojecten 3 (Kleine Aa) en 5 (Kom Esch - De Ruiting) zijn nu in voorbereiding. Deze deelprojecten omvatten de hermeandering van de Essche Stroom tussen de Nemer en de Halsche Beemden, hermeandering van de Kleine Aa en verandering van de aansluiting op de Essche Stroom, aanleg van nieuwe kades bij

de kom van Esch in combinatie met een vispassage, hoogwatergebieden en realisatie van nieuwe natuur in samenwerking met particulieren en Stichting Het Brabants Landschap.

Deze plannen zijn nog niet definitief en worden momenteel uitgewerkt door het waterschap. Er is daarom in het kader van deze gebiedsontwikkeling meermaals overleg geweest met WDD om een en ander op elkaar af te stemmen en in input te leveren voor hun planvorming. Deze afstemming blijft belangrijk in de verdere uitwerking van de plannen op De Ruiting.

afbeelding 22

Uitsnede uit de leggerkaart van het waterschap met de Essche Stroom (ES) duidelijk zichtbaar. Waterlopen in blauw zijn zogenoemde A-wateren; de overige (sloten) zijn B-wateren.

4.2 Detailafwatering plangebied

Oppervlaktewater is op en rondom De Ruiting aanwezig als sloten en in de vorm van plassen en poelen. Het grootste deel van het aanwezige oppervlaktewater bevindt zich aan de randen van het plangebied in de vorm van brede en smalle sloten. Het plangebied van de gebiedsontwikkeling grenst bij Landgoed De Ruiting en bij de voormalige visplas van De Roudonck direct aan de Essche Stroom of aan de daarlangs geplande natuurzone.

De huidige afwatering is vooral gericht op de Essche stroom. Een deel van de afwatering wordt afgewikkeld in noordelijke richting naar het Helvoirts Broek. De Broekleij, die De Essche Stroom en het Helvoirts Broek verbindt via Setersheike, is een gegraven waterlossing waarvan de stroomrichting geregeld kon worden, zodat

het water of verder stroomde naar het Helvoirts Broek of kon afwateren naar de Essche Stroom. De afwatering is nu vooral gericht op landbouwkundig gebruik. Water wordt afgevoerd vanuit de laaggelegen terreindelen langs de hoger gelegen delen. Soms zijn daarbij hoogtes doorgraven. De afwatering van een deel van het gebied wordt over de kade in de Essche stroom gepompt; dus niet via natuurlijke afstroming. De gebiedsontwikkeling biedt een uitgelezen kans de bestaande afwateringsstructuur op punten te herzien en aan te sturen op kwaliteitsverbetering van het oppervlaktewater in en rondom het gebied. Aanpassing van de detailafwatering geldt in meerdere of mindere mate voor iedere deellocatie binnen de Gebiedsontwikkeling De Ruiting.

4.2.1 De Jofrahoeve

De ontwatering van deze deellocatie staat los van de overige deellocaties zuidelijk van de weg; er is sprake van een hydrologische scheiding. Deze situatie blijft ook in de nieuwe situatie gehandhaafd. De afwatering is zowel in noordoostelijke richting via een sloot noordelijk van de weg en in westelijke richting via een sloot die aansluit op de Broekleij.

In de nieuwe situatie worden alle niet langer functionele sloten gedempt. Tevens wordt ingezet op nieuw (natuur)water dat bij voorkeur niet verbonden is met bestaande sloten en zo niet drainerend werken. Om de beoogde zorgfunctie droge voeten te laten houden zal het terrein bij de nieuwbouw licht worden opgehoogd. Dit moet in combinatie met een aanliggende natuursloot en -vijver (met drempel op GHG – Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand) voor voldoende drooglegging zorgen dat het terrein hier begaanbaar blijft. Verder krijgt de centrale sloot een aangepast natuurprofiel (eenzijdige natuurvriendelijke oever met moerasplanten) en worden er enkele poelen gerealiseerd.

4.2.2 De Roudonck

De beoogde aanleg van een vispassage en vervanging van de bestaande stuw door een nieuw kunstwerk heeft ook consequenties voor deze deellocatie. De bestaande afwatering is nu gericht op de Essche Stroom. De sloten wateren uiteindelijk af naar de verzamelsloot achter de kade. Deze verzamelsloot watert nu nog uit in de Essche Stroom bij de brug, maar zal komen te vervallen. Dit vraagt om een aanpassing van de detailafwatering. De waterkerende functie van de bestaande kade vervalt ook hier, zodat de Essche Stroom bij hoge waterstanden een breder gebied zal overstromen. Dit betekent dat oude visvijver ook onder directe invloed van de Essche Stroom komt te staan.

Overstroming met beekwater kan een verslechtering van de waterkwaliteit betekenen. Momenteel wordt de waterkwaliteit van de oude visvijver reeds negatief beïnvloed door de aanwezigheid van veen in de ondergrond, belasting met meststoffen en de aanwezigheid van een sliblaag. De inschatting van het waterschap en Stichting Het Brabants Landschap is dat kortdurende overstroming met beekwater in de wintermaanden niet tot verslechtering van de waterkwaliteit zal leiden. De geplande omvorming van landbouwgronden naar natuur zal de waterkwaliteit plaatselijk sterk verbeteren. Het inlaten van water uit deze sloten zal zo ook niet leiden tot een slechtere waterkwaliteit in de plas. Zolang de bestaande overstort van het drukriool aan de weg blijft bestaan zal de waterkwaliteit in aansluitende sloten periodiek onder druk kunnen komen te staan. Deze overstort zal daarom bij voorkeur verwijderd of anders verplaatst moeten worden.

Het is de ambitie de oude visvijver tot een natuurplas te maken. Er zijn reeds natuurwaarden aanwezig. Door de plas meer doorstroming te geven kunnen die waarden worden versterkt. Daarom wordt voorgesteld de bestaande en aan te passen sloten direct hierin uit te laten wateren en aan de noordzijde een nieuwe uitlaat te maken. Zo kan het water via de natuurplas langs de voet van de nieuwe steilrand en kade in noordelijke richting worden afgevoerd. De bestaande sloot aan de zuidzijde van de plas kan daarmee komen te vervallen. Deze kan eventueel ook worden omgevormd naar een drassige laagte.

Om wateroverlast in de tuinen van De Ruiting 3 en De Ruiting 3a te beperken zal de grond langs de westoever van de natuurplas plaatselijk 10 tot 40 cm moeten worden opgehoogd. Deze rand van iets hogere grond geeft zo hetzelfde hoogwaterbeschermingsniveau als de bestaande kade langs de Essche Stroom. Om de kerende werking van de hoge grond te garanderen dienen de sloten te worden voorzien van een klepduiker. Met een klepduiker is het niet mogelijk dat beekwater via de sloten de tuinen instroomt. In de detaillering zal rekening gehouden worden met de bestaande natuurwaarden achter De Ruiting 3. Dit zal worden uitgewerkt in overleg met het waterschap. Om de nieuwe toegang tot de vakantiewoning mogelijk te maken zal de sloot aan de voorzijde worden aangepast. Zie daarvoor hieronder bij De Antoniushoeve.

4.2.3 De Antoniushoeve

De afwatering rondom de De Antoniushoeve is nu gescheiden. Een deel watert langs de zuidzijde van de weg en de oprijlaan van De Roudonck af op de Essche Stroom (via natuurlijk verval). Het westelijke deel watert via de sloot op de erf-scheiding met Landgoed De Ruiting af in zuidwestelijke richting en wordt dan uiteindelijk over de huidige kade in de Essche Stroom gepompt.

De huidige afwatering in zuidwestelijke richting komt te vervallen. Dit betekent dat de ontwatering van De Antoniushoeve moet worden omgeleid. De eenvoudigste oplossing is deze aan te sluiten op de bestaande sloot tussen De Roudonck en het Landgoed De Ruiting. Dit betekent effectief een omkering van de stroomrichting. Een nieuwe sloot maakt vanaf de bestaande sloot op de perceelsgrens met Landgoed De Ruiting de verbinding in oostelijke richting en volgt daarbij de grens tussen deze deellocatie en die van Landgoed De Ruiting.

De afwatering aan de straatzijde wijzigt niet, de bestaande sloot watert nu af richting de sloot langs de laan van De Roudonck. Wel is het aan te bevelen de hier nu aanwezige overstort van het drukriool of te verplaatsen of te laten vervallen. De sloot die langs het natuurterrein tussen De Ruiting 3/3a en Ruiting 5 voert zal wel aangepast worden om enerzijds de natuurwaarde te verhogen en anderzijds het water beter zichtbaar te maken. Deze sloot zal aan de zijde van de nieuwe natuur een flauwere oever krijgen en ter plaatse van de nieuwe ingang tot de vakantie-woning (De Ruiting 3a) worden aangepast. De sloot wordt hier langer gemaakt en middels een duiker onder de nieuwe toegang doorgeleid. Aan het eind van deze verlegde sloot zal de nieuwe sloot vanaf De Antoniushoeve aansluiten.

4.2.4 Landgoed De Ruiting

De beoogde aanleg van een vispasage en vervanging van de bestaande stuw in de Essche Stroom naast Esch door een nieuw kunstwerk betekent dat de huidige kade met achterliggende verzamelsloot niet langer functioneel zullen zijn in de detailafwatering en hoogwaterbescherming. De oude meander aan de rand van het landgoed zal volgens de plannen van het waterschap weer worden aangesloten op de Essche Stroom. Dit betekent dat de huidige afwatering op de verzamelsloot achter de kade, vanwaar deze in de Essche Stroom wordt gepompt komt te vervallen. De detailafwatering zal ook hier moeten worden aangepast.

Vanuit praktische en ecologische overwegingen is gekozen voor een ingrijpende oplossing. De bestaande diepe afwateringssloot komt te vervallen. Ook de aansluiting op de grenssloot tussen deze deellocatie en De Antoniushoeve, via een sloot zuidelijk van het erf en de huidige ponyweitjes, komt te vervallen. De sloot op de grens met De Antoniushoeve wordt via een nieuwe sloot aangesloten op de afwatering langs de Roudonck. Zie ook hierboven.

De mogelijkheid de diepe sloot te dempen betekent dat de huidige afwatering te vervangen door een aantal grote poelen. Met de vrijkomende grond kan vervolgens de bestaande sloot gedempt worden. De huidige poel zal aldus vergroot worden om een betere verhouding tussen wateroppervlakte en inhoud te krijgen. De nieuwe poelen krijgen telkens aan één zijde een hele flauwe oever.

De omvorming van de ponyweitjes naar nieuwe natuur en de realisatie van een veldschuur bij de dienstingang, in combinatie met een nieuwe boomgaard, betekent eveneens een aanpassing van het huidige stelsel van greppels en sloten ter plaatse. Waar de veldschuur is geprojecteerd zal een bestaande greppel worden gedempt. De afwatering zal hier plaatsvinden richting de bestaande weggreppel aan de zuidzijde van de weg.

Het erf en de tuin rondom de woning (De Ruiting 7) worden eveneens aangepast. Er zal een nieuwe sloot worden gegraven, die als terugverwijzing naar de verdwenen omgrachting van dit huis, de grens vormt tussen tuin en (nieuwe) natuur. Deze nieuwe sloot volgt overigens niet een historisch tracé. Deze sloot zal afwateren naar de noordoostzijde en middels een buis worden aangesloten op de grenssloot tussen het landgoed en De Antoniushoeve.

Verder zal de Essche Stroom, volgens modellen van het waterschap, door het vervallen van de functie van de bestaande kade bij hoge waterstanden de twee grote nieuwe poelen overstromen. Dit is onwenselijk vanwege de hoge potentiële natuurwaarden van deze poelen. Door een nieuwe steilrand te maken en plaatselijk het maaiveld op te hogen in de als nieuwe natuur in te richten strook kan dit worden voorkomen. Dit wordt nog nader uitgewerkt in samenspraak met het waterschap.

Alle beoogde aanpassingen aan de detailafwatering ter plaatse van alle deellocaties zijn bekend bij het waterschap en worden in hun planvorming betrokken.

4.3 Natuurimpuls De Ruiting

De beoogde situatie wijkt zowel functioneel als ruimtelijk sterk af van de bestaande situatie. Tijdens het planproces zijn de diverse gebruikswensen en mogelijkheden van het gebied verkend en onderling afgestemd. Dit heeft geresulteerd in een totaalplan, de integrale inrichtingsschets, voor het totale gebied. De schets is vervolgens uitgewerkt voor deze vier deellocaties.

Op een deel van de gronden betrokken in de gebiedsontwikkeling lag al een natuurdoelstelling (Rijks Ecologische Hoofdstructuur). Ook bij andere deelprojecten is gekeken naar het integreren van nieuwe natuur in de nieuwe inrichting, om zo tot een ecologische dooradering van het gebied te komen. Daarnaast dienen enkele gebieden die nu in agrarisch gebruik zijn, maar zijn aangemerkt als natuur (deel van de Natte Natuurparel en het Natuurnetwerk Brabant), te worden omgevormd en ingericht. Verder ligt er een inrichtingsopgave om op het reeds als natuur bestemde Landgoed De Ruiting, de belevingswaarde, ruimtelijke kwaliteit en natuurwaarde te verbeteren. Dit alles tezamen is de natuurimpuls De Ruiting.

4.3.1 Gronden aangewezen als bestaande natuur

De kern van de bestaande natuur binnen deze gebiedsontwikkeling wordt gevormd door het Natuurschoonwetlandgoed De Ruiting van ruim 10 ha. Dit NSW-landgoed is ontstaan uit het 'Project Ruiting', waarin het intensieve landbouwkundig gebruik op oud bouwland werd gestaakt, een oude meander werd hier uitgegraven en een slingerlaagte achter de kade van de rechtgetrokken Essche Stroom werd aangelegd. Vooral de slingerlaagte heeft zich ontwikkeld tot een plek met bijzondere flora. Dit deel is nu in beheer bij Het Brabants Landschap.

Het gehele NSW-landgoed De Ruiting is aangemerkt als bestaand natuurgebied en vormt zo de kern van de Natte Natuurparel op deze plek. Overigens is het landgoed nu ingericht volgens de minimale inrichtingseisen van de Natuurschoonwet; verder is een deel van het landgoed aangeduid als 'nog in te richten natuur'. Het gehele landgoed zal worden heringericht om de natuurwaarde te verhogen.

Ook de oude visplas achter De Roudonck is aangemerkt als bestaande natuur. Dit is overigens niet gebaseerd op een ecologische waardering, maar een programmatische aanduiding. De plas kent namelijk een lagere natuurwaarde dan de potenties van deze plek. Door het ontbreken van doorstroming slibt de plas namelijk snel dicht. De waterkwaliteit is ook niet optimaal. In samenhang met de beoogde aanpassingen aan de Essche Stroom en de detailafwatering ter plaatse, worden mogelijkheden om de natuurwaarde ter plaatse te verbeteren verder uitgewerkt.

Aansluitend op het NSW-landgoed en de visplas zijn nog meer grondstukken aangeduid als natuurgebied (al dan niet aangemerkt als 'nog in te richten'). Een deel van deze gronden is in bezit bij Waterschap De Dommel of Het Brabants Landschap en valt buiten deze functiewijziging. Ook op de gronden aan de noordzijde wordt nieuwe natuur gerealiseerd, die aansluit op de beoogde nieuwe natuur binnen het Natuurnetwerk Brabant (NNB) langs de vispassage.

4.3.2 Gronden aangewezen als 'te ontwikkelen nieuwe natuur'

In het plangebied is reeds opgaand groen en natuur aanwezig. De natuurwaarde van de als natuur aangewezen terreinen komt soms voor verbetering in aanmerking. Daarnaast zal er nieuwe natuur gemaakt worden. Die nieuwe natuur sluit telkens aan op bestaande of geplande natuur (WDD - herinrichting van de Essche Stroom).

De omzetting naar natuur binnen het Natuurnetwerk Brabant (NNB) geldt alleen voor de gronden van De Ruiting 3a, De Ruiting 5 en De Ruiting 7, die aansluiten op het Landgoed De Ruiting. Daar het aaneengesloten percelen betreft zijn deze als

een geheel beschouwd in de inrichtingsschets. De inrichting van deze nog in te richten natuurterreinen is afgestemd op de inrichting van de rest van de gronden binnen de gebiedsontwikkeling alsook de aanliggende natuurgronden langs de Essche Stroom.

Van de betrokken percelen worden 1865 en 3117 geheel en 1494, 3106, 3108, 3119 en 3126 gedeeltelijk omgezet naar natuur en ook als zodanig ingericht. Perceel 3122 is reeds afgewaardeerd en zal alleen ingericht worden als natuur. Zie bijlage B1 voor een overzicht van de kadastrale percelen. De gronden die wel als natuur worden ingericht maar -nog- geen deel uitmaken van de opgave vanuit het NNB, zijn uitgewerkt binnen de flexibilisering van het NNB. Ze worden daaraan toegevoegd, omdat ze bijdragen tot de doelen van de Natte Natuurparel en de beoogde ecologische verbindingen in het gebied.

4.4 Flexibilisering Natuur Netwerk Brabant

Een deel van de gronden die worden omgevormd naar natuur zijn niet inbegrepen in het Natuur Netwerk Brabant (NNB) en dus ook niet aangeduid op de kaarten van het natuurbeheerplan. Aan de overzijde van de straat De Ruiting zijn wel gronden aangeduid als bestaande en nog te ontwikkelen natuur. Voor een deel zijn ook tuinen en erven ingekleurd als 'nog te ontwikkelen natuur' binnen het NNB.

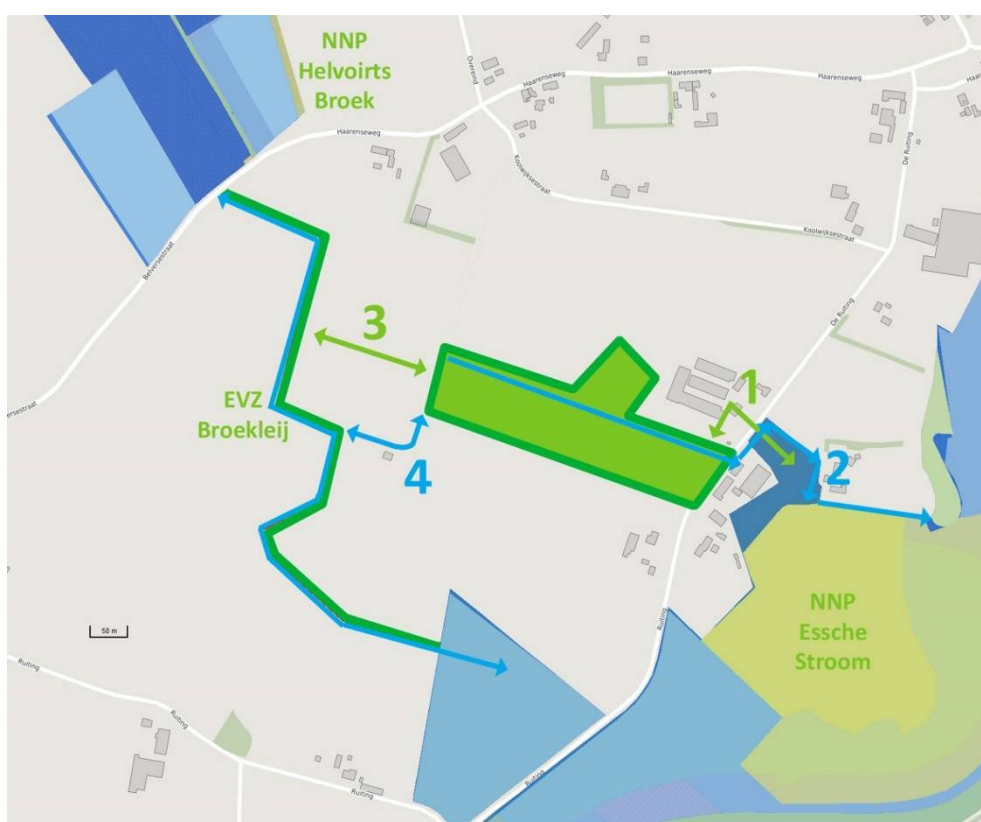
Voor de deelloot De Jofrahoeve biedt kansen binnen de flexibilisering van het NNB. Onder andere door het bestaande netwerk uit te breiden en tevens daarmee delen van erven en tuinen, die uit het NNB worden gehaald, te compenseren. Aanpassingen van de begrenzing van het NNB zijn relevant bij de deelloot De Antoniushoeve en Landgoed De Ruiting.

4.4.1 Herbegrenzing NNB

De natuurstrook op de locatie Jofrahoeve zal binnen de flexibilisering van het Natuur Netwerk Brabant een belangrijke rol vervullen ter versterking van de verbinding tussen de Natte Natuurparels Essche Stroom en Helvoirts Broek. De voorheen op het landgoed Setersheike ingetekende brede Ecologische Verbindingszone is door het afblazen van de realisatie van dit landgoed gereduceerd tot een strook van enkele meters breed langs de Broekleij. De natuurstrook op De Jofrahoeve, in combinatie met de natuurdooradering van het zorgterrein, voegt een extra verbinding toe. Deze bestaat uit een gevarieerde strook van grotere breedte en vormt daarmee een waardevol onderdeel van het natuurnetwerk in dit deel van Nationaal Landschap Het Groene Woud.

Ook biedt de uitbreiding van het NNB de kans om bestaande of te ontwikkelen natuur aangeduide delen van tuinen en erven, die uit het natuurnetwerk gehaald dienen te worden, te compenseren. Die compensatie is niet een-op-een. Er wordt meer gevarieerde nieuwe natuur toegevoegd aan het NNB dan eraan wordt onttrokken om foutieve aanduidingen op de beleidskaarten recht te zetten.

Daarnaast zal aansluitend op het erf van De Ruiting 7 een ponyweitje worden omgevormd naar natuur in aansluiting op aanliggende gronden binnen het NNB. Dit betreft eveneens een uitbreiding van het NNB.

afbeelding 23

De natuurstrook op de projectlocatie De Jofrahoeve (in groen) vormt een wezenlijke toevoeging op de verbinding van de twee Natte Natuurparels (NNP). De EVZ Broekleij is maar enkele meters breed en vormt daarmee slechts een smalle natte en droge verbinding. De brede natuurstrook op de Jofrahoeve sluit via de zorgboerderij (1) aan op een uitloper van de Natte Natuurparel (2). Vanaf het einde van de strook moet nog 150 m overbrugd worden (3) via een agrarisch perceel richting EVZ Broekleij. De natte verbinding (4) aan deze zijde loopt direct via een bestaande sloot.

4.4.2 Verbinding Natte Natuurparels

De natuurstrook op de deellocatie De Jofrahoeve maakt een verbinding tussen de kern van de Natte Natuurparel langs de Essche Stroom en de EVZ langs de Broekleij. Ook vormt deze strook een stapsteen richting het Helvoirts Broek, een andere Natte Natuurparel. Daarmee heeft deze natuurstrook de potentie iets toe te voegen aan het natuurnetwerk tussen Esch en Helvoirt.

Om deze potentie te verwerkelijken is gekozen voor een kleinschalige inrichting die enerzijds de historische verkavelingsstructuur benadrukt en anderzijds veel structuurvariatie biedt voor zowel watergerelateerde als grondgebonden natuur. Alle genoemde percelen zijn meegenomen in de gebiedsontwikkeling en in de bijbehorende bestemmingsplanwijziging. De omzetting naar natuur geldt alleen voor de gronden bij De Ruiting 4. Daar het aaneengesloten percelen betreft zijn deze als één geheel beschouwd in de inrichtingsschets. De inrichting is ook afgestemd op de inrichting van de rest van de gronden binnen de gebiedsontwikkeling alsook de aanliggende natuurgronden langs de Essche Stroom.

Van de betrokken percelen worden 3103 en 3104 geheel en 2977 gedeeltelijk omgezet naar natuur en ook als zodanig ingericht.

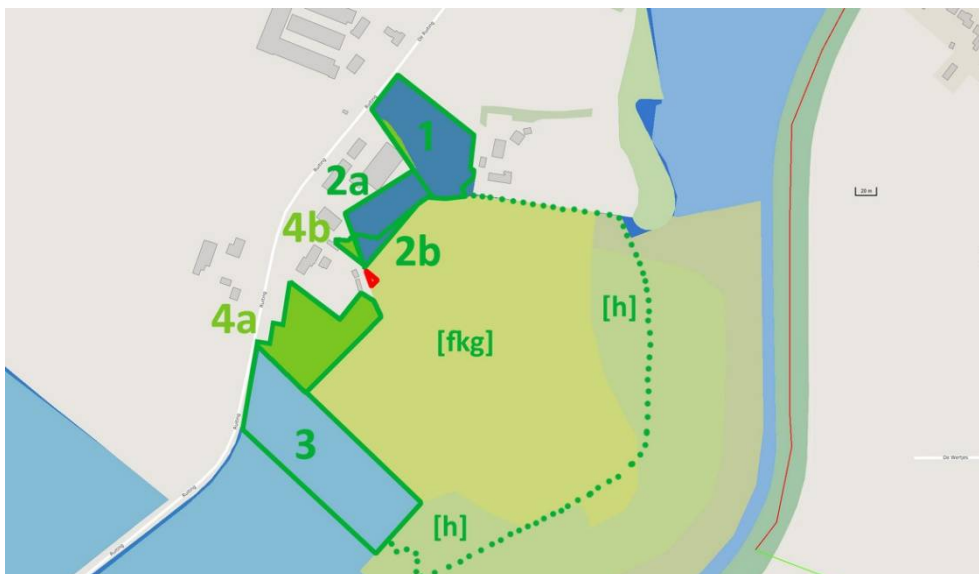
4.4.3 Herbegrenzing bij tuinen en erven

Ook biedt de uitbreiding van het NNB de kans om de als bestaande of te ontwikkelen natuur aangeduide delen van tuinen en erven die uit het natuurnetwerk gehaald dienen te worden, te compenseren. Die compensatie is niet een-op-een. Er wordt meer nieuwe natuur toegevoegd aan het NNB dan dat eraan wordt onttrokken om foutieve aanduidingen op de beleidskaarten recht te zetten.

Er is sprake van een zeer geringe herbegrenzing bij het erf van De Ruiting 7 (rood op onderstaande afbeelding). Deze wordt ruimschoots gecompenseerd door de uitbreiding van het NNB met het huidige ponyweitje (4a op de afbeelding).

4.4.4 Hoeveelheden nieuwe natuur

Een belangrijk onderdeel van de Gebiedsontwikkeling De Ruiting is de realisatie van meer natuur (nieuwe natuur) en het verbeteren van de kwaliteit van bestaande natuur. Deze Natuurimpuls De Ruiting resulteert in nieuwe natuur op iedere deellocatie, waarbij het aandeel nieuwe per deellocatie verschillend is.

afbeelding 24

Alle nieuwe natuur sluit aan op de kern van het Landgoed De Ruiting (stippellijn), die bestaat uit fauna- en kruidenrijk grasland [fkg] en hooiland [h] volgens het natuurbeheerplan (hier afgebeeld). Hieraan wordt natuur toegevoegd in de vorm van een natuurstrook tussen De Roudonck en de Antoniushoeve (1). Aansluitend wordt een strook toegevoegd tussen De Antoniushoeve (2a) en landgoed De Ruiting (2b). Een natuurstrook (3) dient nog ingericht te worden. Deze sluit aan op nieuwe natuur buiten de NNB die uiteenvalt in een groot (4a) en klein (4b) deel. Zowel strook 3 als de gronden onder 4 behoren tot Landgoed De Ruiting. In rood de correctie van het NNB ter plaatse van het erf.

Op de eerste deellocatie De Jofrahoeve vindt een ingrijpende functiewijziging van veehouderij naar zorg plaats waarbij ruim 3,6 hectare nieuwe natuur wordt aangelegd. De tweede deellocatie De Roudonck betreft de functiewijziging van de oude visvijver, met een oppervlakte van 7.530 m², van 'Water' naar 'Natuur'. Deellocatie 3 De Antoniushoeve betreft wederom realisatie van nieuwe natuur binnen het NNB met een oppervlakte van bijna 7.830 m². De vierde deellocatie Landgoed De Ruiting tenslotte bestaat reeds grotendeels uit tot 'Natuur' bestemde gronden binnen het NNB. Hieraan wordt bijna 1,7 ha nieuwe natuur toegevoegd. Verder wordt hier ruim een hectare aan natuur verbeterd als onderdeel van de LIR.

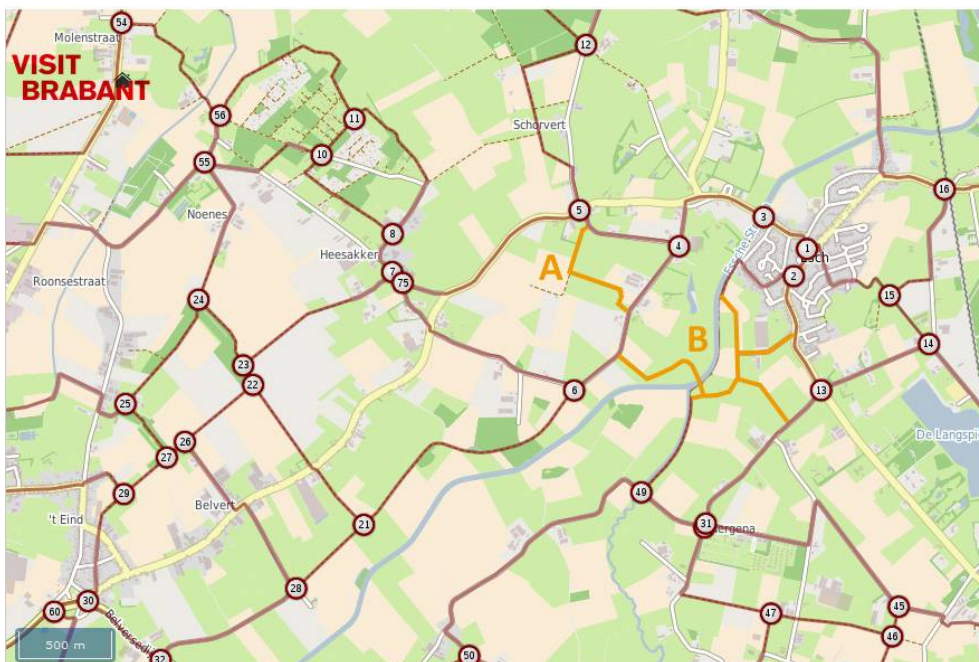
De totale hoeveelheid nieuwe natuur die als onderdeel van de Natuurimpuls De Ruiting zal worden gerealiseerd bedraagt aldus ruim 7 ha. In de bijlagen is een totaaloverzicht voor alle deellocaties samen opgenomen.

4.5 Openstelling en toegankelijkheid

De wandelroutes die gerealiseerd worden in het kader van de Gebiedsontwikkeling De Ruiting vormen een verfijning van de bestaande wandelstructuur van het wandelknooppuntennetwerk. De huidige wandelroutes lopen vooral om de Ruiting heen. Alleen de route tussen knooppunten 4 en 6 (zie afbeelding 24) loopt door het plangebied van de Gebiedsontwikkeling De Ruiting.

De nieuwe natuurstrook op De Jofrahoeve zal opengesteld worden voor recreanten. Het gaat daarbij specifiek om openstelling voor wandelaars. Voor de wandelaars zal een eenvoudig pad in gras worden aangelegd. Dit nieuwe pad volgt deels de oude gemeentegrens tussen Haaren en Esch parallel aan een natuursloot en loopt door de natuurzone. Het pad heeft tevens een functie in het beheer van de nieuwe natuur. Ter hoogte van de hooiberg maakt het pad een knik en sluit het ook aan op de padenstructuur van de naastgelegen zorgboerderij 'Zorghoeve De Ruiting'.

afbeelding 25

De wandelknooppuntenkaart van Noord-Brabant (bron: VisitBrabant). In het kader van de Gebiedsontwikkeling De Ruiting worden er twee wandelverbindingen gerealiseerd: Grenspad (A) en Beekdalroute (B) via Landgoed De Ruiting met aansluitingen op het dorp Esch. De wandelpaden worden verder uitgewerkt door het waterschap.

Het NSW-Landgoed De Ruiting is reeds opengesteld voor wandelaars middels een route aansluitend op het wandelpad van het waterschap langs de Essche Stroom. In de nieuwe situatie wordt het padenbeloop aangepast om het nieuw ingerichte landgoed en de aansluitende natuurgronden langs de Essche Stroom maximaal te kunnen beleven. Voor de wandelaars zal een eenvoudige pad in gras worden aangelegd. Dit pad doorsnijdt de natuurterreinen van het landgoed en voert langs bosjes, lanen, plassen en een boomgaard.

De plannen van Waterschap De Dommel met de Essche Stroom hebben ook consequenties voor de toegankelijkheid. In principe stelt het waterschap de onderhoudspaden langs hoofdwaterlopen open voor wandelaars. Het waterschap zal in overleg met omwonenden aan beide zijden van de Essche Stroom ook in de toekomstige situatie toegankelijkheid voor recreanten bepalen. Een en ander dient nog nader uitgewerkt te worden. Een aantrekkelijke oplossing zou zijn wandelaars via een nieuwe brug over de Essche Stroom over het Landgoed De Ruiting te leiden om zo de nieuwe natuur te ontzien.

De openstellingregels voor de EVZ zijn conform de algemene regels voor openstelling van natuurgebieden, dit wil zeggen:

- Opengesteld op wegen en paden
- Opengesteld van zonsopgang tot zonsondergang
- Verboden voor motoren en ander gemotoriseerd vervoer
- Verboden voor mountainbikers en fietsers
- Verboden voor loslopende honden
- Verboden de natuur te verstoren of schade toe te brengen
- Verboden vuil te storten

In samenspraak met de gemeente Haaren is in het kader van de gebiedsontwikkeling De Ruiting besloten tot een aanpassing van het fietsknooppuntennetwerk, zodat de doorgaande route nu over De Ruiting voert in plaats van eromheen.

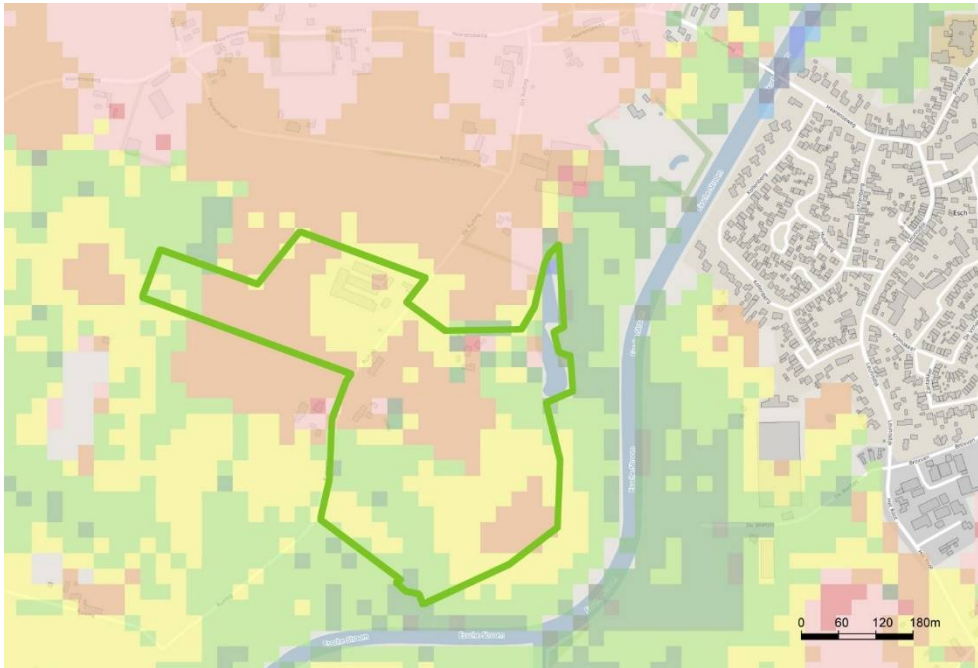
Bijlagen

B1. Kadastrale percelen

B1-1: De kadastrale kaart met daarop aangegeven in groen het projectgebied met de vier deellocaties aan De Ruiting westelijk van Esch en de Essche Stroom.

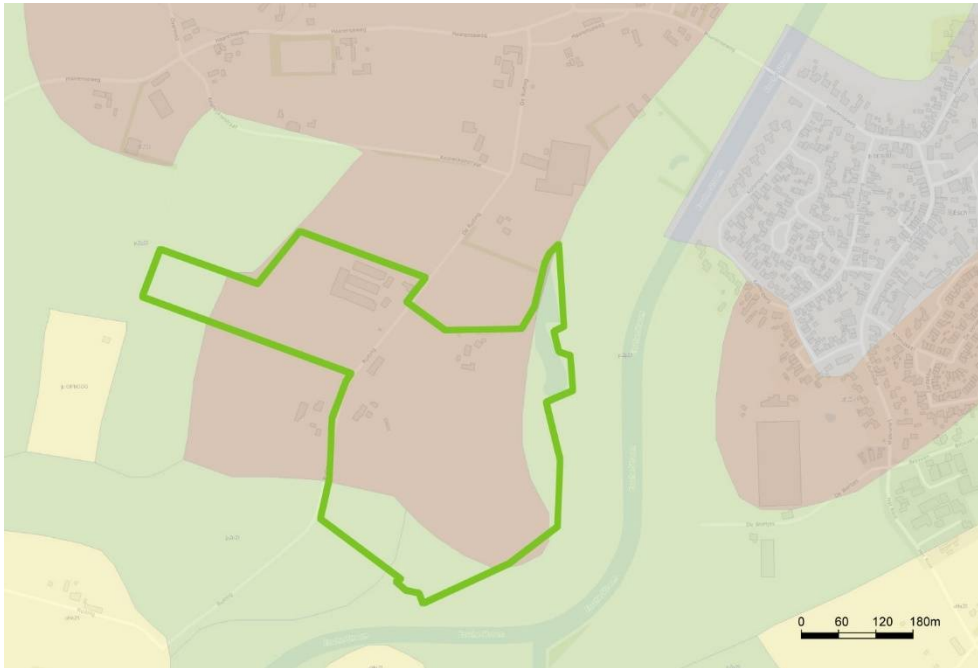
B2. Grondwater - GLG

B2-1. De Gemiddelde Laagste Grondwaterstand of GLG geeft de stand van het grondwater in de zomermaanden weer.

B3 Bodem

B3-1. Het plangebied van de Gebiedsontwikkeling De Ruiting geprojecteerd op de bodemkaart laat zien dat de bodemsoort grotendeels hoge zwarte enkeerdgrond betreft. Dergelijke gronden zijn indicatief voor oude akkers en vaak ook wat hoger gelegen. De grond bestaat uit zeer humusrijk zand en is erg vruchtbaar. De overige gronden vallen binnen de gooreerdgronden (in lichtgroen op de kaart). Dit zijn leemhoudende zandgronden met een humusrijke bovenlaag. Dergelijke bodems ontstaan onder invloed van hoge grondwaterstanden, waardoor plantenresten langzaam verteren.

B4 Inventarisatie natuurwaarde De Ruiting 3

Flora

Ten noorden van de woning (De Ruiting 3) is een brede strook ingeplant met een gemengde boombeplanting van Beuk (*Fagus sylvatica*), Zomereik (*Quercus robur*), Gewone es (*Fraxinus excelsior*), Schietwilg (*Salix alba*), Haagbeuk (*Carpinus betulus*) en Gewone Esdoorn (*Acer pseudoplatanus*). De ondergroei bestaat uit o.a. Hazelaar (*Corylus avellana*), Sporkenhout ook wel Vuilboom genoemd (*Rhamnus frangula*), Gelderse Roos (*Viburnum opulus*), Siberische kardinaalsmuts (*Euonymus alatus*), Krentenboompje (*Amelanchier lamarckii*) en Hulst (*Ilex aquifolium*). In een aantal eiken groeit Klimop (*Hedera helix*). Verder groeien hier klimplanten als Hop (*Humulus lupulus*), Bosrank (*Clematis vitalba*), Klimhortensia (*Hydrangea anomala* ssp. *petiolaris*), wintergroene Kamperfoelie (*Lonicera alseuosmoides*) en Witte regen (*Wisteria sinensis* 'Alba'). De populieren die hier vroeger ook stonden zijn allen omgewaaid.

De bewoners van De Ruiting 3 hebben middels actief beheer en aanplant de natuurwaarde op hun deel van deze deellocatie sterk bevorderd. Op het terrein is door de huidige eigenaren een hakhoutsingel aangeplant met een grote variatie aan boomsoorten, aangevuld met voor vogels besdragende struiksoorten zoals Vlier (*Sambucus nigra*), Lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), Prachtframboos (*Rubus spectabilis*), Gele Kornoelje (*Cornus mas*), Japanse Bottelroos (*Rosa rugosa*), Kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*), Zoete kers (*Prunus avium*) en de Vogelkers (*Prunus padus*).

Voor het gebouw (De Ruiting 3) staan twee Tamme kastanjes (*Castanea sativa*). Voor de B&B staan leipereken. Naast de woning staan een driestammige Bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'). In de tuin staat een grote Walnoot (*Juglans regia*) en zijn diverse (sier)struiken aangeplant waaronder Japanse kornoelje (*Cornus kousa*), Kansenboom (*Clerodendrum trichotomum*), Fluweelhortensia (*Hydrangea aspera* ssp. *sargentiana*), Weigelia (*Weigela florida*), Chinees klokje (*Forsythia x intermedia*), Peperboompje (*Daphne mezereum*) en de Althaeastruik (*Hibiscus syriacus* CV). De Toverhazelaar (*Hamamelis mollis*), Struikkamperfoelie (*Lonicera fragrantissima*) en de op het kale hout bloeiende Sneeuwbal (*Viburnum x bodnantense* 'Dawn') doen de tuin met hun bloei in de winter sterk geuren. Op het grote veld achter het huis zijn een vrijstaande Vleugelnoot (*Pterocarya fraxinifolia*) en Moerascipres (*Taxodium distichum*) aangeplant.

Tussen oude stenen van een door de huidige eigenaar gestapeld muurtje aan de waterkant van het poeltje dicht bij het woonhuis groeien o.a. Muurleeuwebek (*Cymbalaria muralis*), Muurvaren (*Asplenium ruta-muraria*) en Muurpeper (*Sedum acre*). Aan de rand van het water groeien verder o.a. de Grote Egelskop (*Sparganium erectum*) en Gele lis (*Iris pseudacorus*).

Achter op het terrein ligt een klein rietlandje met veel Dotterbloem (*Caltha palustris*) – een beschermde soort, Grote valeriaan (*Valeriana officinalis*), Moerasspi-raea (*Filipendula ulmaria*), Poelruit (*Thalictrum flavum*), Bosbies (*Scripus sylvaticus*), Smeerwortel (*Symphytum officinale*) en Leverkruid (*Eupatorium cannabinum*). In het achterliggende grasland groeit ook veel Reukgras (*Anthoxanthum odoratum*), Poelruit en Zenegroen (*Ajuga reptans*) en hier en daar een plantje van het zeldzame Echt Duizendguldenkruid (*Centaureum erythraea*). In een aantal sloten komen Waterviolier (*Hottonia palustris*), Holpijp (*Equisetum fluvatile*) en Dotterbloem voor. Deze soorten gelden als indicatoren voor kwel. Langs de oevers van sloten en de visvijver komt veel Speenkruid (*Ranunculus ficaria*) voor. In de graslanden is in het voorjaar een rijke bloei van Pinksterbloem (*Cardamine pratensis*) waarop de vlinder Oranjetipje (*Anthocharis cardamines*) de eitjes afzet.

In de oude visvijver komen langs de oevers Riet (*Phragmites australis*), een aantal pollen Cyperzegge (*Carex pseudocyperus*), Scherpe zegge (*Carex acuta*), Gele lis, Bitterzoet (*Solanum dulcamara*) en Moeras-vergeet-mij-nietje (*Myosotis palustris*) voor. De zeggesoorten worden gezien als indicatoren van aanwezigheid van opwel-lend grondwater. Het zuidelijke deel van de vijver wordt gedomineerd door Gele Plomp (*Nuphar lutea*) en Witte waterlelie (*Nymphaea alba*). De kwaliteit van het water in de oude visvijver is sterk onderhevig aan bladval van de oude populieren, oxiderend ijzer en uitspoelend fosfaat o.a. vanuit de landbouw, wat vooral in de zomer invloed heeft op de hoeveelheid zuurstof in het water en leidt tot de versnelde afbraak van organisch materiaal in het water en in de bodem van de vijver. De oude visvijver is 1 tot 2 m diep en heeft gemiddeld een 30 cm dikke sliblaag. In het bosje dat aan de oostzijde ligt van de visvijver staan veel populieren (*Populus x canadensis* CV), bramen (*Rubus* sp.) en Grote brandnetel (*Urtica dioica*). De onder-groei van dit bosje bestaat uit Vlier (*Sambucus nigra*), Witte aalbes (*Ribes rubrum* CV), Grote brandnetel, Braam, Bitterzoet, Gewone kamperfoelie (*Lonicera capri-folium*) en enkele varenssoorten. Er is hier en langs de oevers opslag van Zwarte els (*Alnus glutinosa*), Hazelaar (*Corylus avellana*), Gelderse roos (*Viburnum opulus*) en Vogelkers (*Prunus padus*).

In het bosje zijn -in overleg met Stichting Het Brabants Landschap- elzen aange-plant. Verder staan er langs de oever van het water een groot aantal oude knot-wilgen (*Salix alba*). Aan de zuidzijde ook enkele exemplaren van de Gele treurwilg (*Salix x sepulcralis* 'Chrysocoma') aangeplant.

Op de gehele locatie De Roudonck staat maar liefst 85% van de in Nederland voorkomende soorten stinsenplanten (Zie boek Stinzenplanten 1985; Piet Bakker en Evert Boeve). Stinsenplanten zijn overwegend bol- en knolgewassen uit zuidelijk Europa (Apennijnen, Jura, Pyreneeën en Karpaten) en Klein-Azië. Deze gewassen zijn ooit ingevoerd als sierplant en bleken zich vooral goed te kunnen handhaven op landgoederen en buitenplaatsen. De naam komt van het Friese woord voor stenen huis *stins*.

De grote variatie aan soorten maakt De Roudonck tot een bijzondere locatie als het gaat om stinzenplanten. Deze zijn deels aangebracht door vorige bewoners en aangevuld door de huidige bewoners. Het gaat hier om soorten als Sneeuwklokje (*Galanthus nivalis*) die zich ook buiten De Roudonck zelfs tot in het dorp Esch verspreidt, Voorjaarshelmbloem (*Corydalis solida*), Krokus (*Crocus* sp.) in diverse soorten, Tulp (*Tulipa*) in diverse soorten, Narcis in diverse soorten (*Narcissus*), Witte en Blauwe druifjes (*Muscari botryoides*), Sneeuwroem (*Chionodoxa luciliae*), Oosterse sterhyacint (*Scilla sibirica*), Winterakoniet (*Eranthis hyemalis*), Kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*), Gewone vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*), Blauwe anemoon (*Anemone apennina* / *blanda*), Bosanemoon (*Anemone nemerosa*), Gevlekte Aronskelk (*Arum maculatum*), Wilde hyacint (*Hyacinthoides non-scripta*) en Herfststijloos (*Colchicum autumnale*), aangevuld met typische landgoedsoorten als Breed longkruid (*Pulmonaria officinalis*), Maarts viooltje (*Viola odorata*), Kruipend zenegroen (*Ajuga reptans*), Vrouwenmantel (*Alchemilla speciosa*), Kleine maagdenpalm (*Vinca minor*) in de blauwe en witte variant, Grote maagdenpalm (*Vinca major*), Lievevrouwebedstro (*Galium odoratum*), Lelietjeder-dalen (*Convallaria majalis*), Dalkruid (*Maianthemum bifolium*), Vingerhoedskruid (*Digitalis purpurea*) etc..

Fauna

Onder de oud Hollandse dakpannen op het woonhuis zijn ieder jaar veel nesten van de Huismus (*Passer domesticus*) en de Spreeuw (*Sturnus vulgaris*), deels als standvogels (permanent aanwezig) en deels als trekvogels. Aan de bebouwingen op De Roudonck zijn nestkasten voor vleermuizen en zwaluwen opgehangen en in de hoge bomen nestkasten om nestgelegenheid voor de Gekraagde Roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*) te bieden. Verder zijn op het terrein steenhopen en houthopen aangebracht voor padden, kikkers en salamanders waarop ook mossen en paddestoelen groeien. Op De Roudonck komen verschillende amfibieën voor: de Gewone pad (*Bufo bufo*), Bruine Kikker (*Rana temporaria*), Groene Kikker (*Rana esculenta*) en Kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*) (allen zijn beschermde soorten).

Takkenrillen en hooirillen bieden extra nestgelegenheid aan vogels, met name de Roodborst (*Erithacus rubecula*) en Winterkoning (*Troglodytes troglodytes*) en aan muizen. Door bewust dood hout in de bomen te laten hangen zijn zowel de Groene Specht (*Picus viridis*) als de Grote Bonte Specht (*Dendrocopos medius*) aanwezig. Door de grote hoeveelheid aan hoge bomen, klimplanten, boom- en (besdraagende) struiksoorten, afwisseling aan natte en droge graslandjes (maaibeheer slechts enkele malen per jaar), open water en door het streven van de huidige eigenaren om lichtverstoring te voorkomen, is er een grote variatie aan vogels die hier nestelen, foerageren, rusten en overnachten. Dat geldt dan met name voor de Houtduif (*Columba palumbus*) (komt vooral voor de eikels), Turkse tortel (*Streptopelia decaocto*), Merel (*Turdus merula*), Kramsvogel (*Turdus pilaris*), Tuinfluiter (*Sylvia borin*), Fitis (*Phylloscopus trochilus*), mezensoorten als Koolmees (*Parus major*), Pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*) en Staartmees (*Aegithalos caudatus*), Boomkruiper (*Certhia brachydactyla*), Ekster (*Pica pica*), Gaai (*Garrulus glandarius*) (komt vooral voor de tamme kastanjes), Zwarte Kraai (*Corvus corone*) en Kauw (*Corvus monedula*), Vink (*Fringilla coelebs*), Heggenmus (*Prunella modularis*) en Zwartkop (*Sylvia melanocephala*). Op en bij de oude visvijver komen bij grote regelmaat voor: Wilde Eend (*Anas platyrhynchos*), Meerkoet (*Fulica atra*), Waterhoen (*Gallinula chloropus*), Smient (*Anas penelope*), Kuifeend (*Aythya fuligula*), Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*), Blauwe reiger (*Ardea cinerea*), IJsvogel (*Alcedo atthis*), Zanglijster (*Turdus philomelos*), Kleine karekiet (*Acrocephalus scirpaceus*), Tjiftjaf (*Phylloscopus collybita*) en de ieder jaar terugkerende Koekoek (*Cuculus canorus*).

Van de roofvogels komen er in de omgeving voor: Buizerd (*Buteo buteo*), Sperwer (*Accipiter nisus*), Torenvalk (*Falco tinnunculus*) en af en toe een dwaalgast als Rode Wouw (*Milvus milvus*) en Smelleken (*Falco columbarius*). Van de uilen komen in de omgeving van De Ruiting voor: Kerkuil (*Tyto alba*), Steenuil (*Athene noctua*), Velduil (*Asio flameus*), Ransuil (*Asio otus*) en Bosuil (*Strix aluco*). Verder onderzoek moet uitwijzen of het zinvol is om meer nestgelegenheden voor uilen te creëren.

De Grote zilverreiger (*Egretta alba*) is ook een bewoner van de omgeving van De Ruiting, even als verschillende ganzensoorten die met name op de graslanden van Landgoed De Ruiting komen grazen. Verder is het zinvol om meer nestgelegenheid in het gebied te creëren voor de Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*) en de Huiszwaluw (*Delichon urbica*) door speciale nestkasten en dakpannen aan te brengen bij de woningen en schuren die daarvoor geschikt zijn. Ooievaars (*Ciconia ciconia*) en Kraanvogels (*Grus grus*) zijn tot nu toe enkel cirkelend boven De Ruiting waargenomen.

Onderzoek naar vissen en libellen in 2008 heeft aangetoond dat in de oude visvijver, dan wel in nabijgelegen sloten de volgende soorten voorkomen: Amerikaanse

hondsvis (*Umbra pygmaea*), Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*), Driedoornige stekelbaars (*Gasterosteus aculeatus*), Tiendoornige stekelbaars (*Pungitius pungitius*), Snoek (*Esox lucius*) en Zeelt (*Tinca tinca*). Van de libellen zijn soorten als Blauwe breedscheenjuffer, Weidebeekjuffer, Blauwe glazenmaker en Variabele waterjuffer (*Coenagrion puella*) aangetroffen. Van de dagvlinders soorten als Dagpauwoog (*Aglais io*), Atalanta (*Vanessa atalanta*), Kleine vuurvlinder (*Lycaena phlaeas*), Landkaartje (*Araschinia levana*), Gehakkelde aurelia (*Polygonia c-album*), Oranjetipje (*Anthocharis cardamines*), Icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*), Groot dikkopje (*Ochlodes sylvanus*) of Bont dikkopje (*Carterocephalus palaemon*), Kleine vos (*Aglais urticae*), Citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*), Groot Koolwitje (*Pieris brassicae*) en Klein geaderd witje (*Pieris napi*). Van de nachtvlinders hebben we waargenomen: Groot avondrood (*Deilephila elpenor*), Appeltak (*Campaea margaritata*), Dromedaris (*Notodonta dromedarius*), Sint-Jansvlinder (*Zygaena filipendulae*) en veel motjes.

B5 Tabel hoeveelheden nieuwe natuur in m²

deelgebied	binnen NNB	buiten NNB
De Jofrahoeve	35.972	867
De Roudonck	7.530	-
Antoniushoeve	7.828	1.365
LG De Ruiting	16.746	-
<i>subtotaal</i>	<i>68.076</i>	<i>2.232</i>
totaal nieuwe natuur	70.308	

opdrachtgever project	Stichting Buurtschap De Ruiting Functiewijziging De Ruiting
onderdeel nummer datum	Inrichtingsplan 1610-B 25 oktober 2021

Gemachtigde/
adviseur: **P15** (stads)landschappen
Postbus 1536 5602 BM Eindhoven
ir. A.P.M. Beerendonk bnt